

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zdravotně sociální fakulta

Místo a úloha záchranných praporů Armády České republiky, jejich možnosti a využití při plánování odezvy na mimořádné události.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor:	Štefan Lovička
Vedoucí práce:	Ing. Jan Hrbek
Datum odevzdání práce:	7. května 2009

Anotace (abstrakt) práce v anglickém jazyce:

Bachelor's work annotation in English language:

POSITION AND ROLE OF RESCUE BATTALIONS OF ARMY THE CZECH REPUBLIC, THEIR POTENTIALS AND UTILIZATION AT REACTION PLANNING TO AN EMERGENCY

The military rescue divisions existed in different organizational structures in whole after-war history of the Czech Republic. The divisions operated on the military base and were intended for the performance of the tasks of the civil defence during state of war. In the peaceful conditions were the divisions used for the implementation of the rescue operations in the natural disasters and industry breakdowns or eventually for the help of the national economy. The military rescue divisions arose from the reason that there was built no Integrated rescue system in term of the history by the name of the army of the Czech Republic.

Though the rise of the large armed conflict in the territory of the Czech Republic is not likely in the closest time horizon but there is the possibility of the attacking by the mass destruction weapons in the long term perspective can not be excluded. Safety situation has been getting worse from the global point of view and the recency of the threat of the asymmetric character is also increasing. These threats are mainly connected to the subjects organizing terrorist attacks whose objects are largely civil targets. These subjects exert more effort to gain the mass destruction weapons.

The cold war was abandoned at the end of the last century but the activity of the safety threats of the non-military character has been rising in the last years which is connected to natural and industrial disasters, organized crime, legal and illegal person migration, spread of the drugs, dangerous contagious diseases, disturbance of the information and control systems and exposure of the public order.

It has gradually been happening to the transformation of the army of the Czech Republic which is dramatically connected to military rescue battalions that are individual part of the army of the Czech Republic. Owing to the possibility of the

exploitation of these forces and means in peace or in the war conflict for the people's protection or for the support of Integrated rescue system and sappers troop support I have decided to pay attention to the problem of the reorganization vzp in my bachelor's work and to rectify if it has essential influence on ensuring emergency and crisis awareness on unexpected events in the south region of the Czech Republic.

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma **Místo a úloha záchranných praporů Armády České republiky, jejich možnosti a využití při plánování odezvy na mimořádné události** vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 7. května 2009

Štefan Lovička

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval Ing. Janu Hrbkovi, vedoucímu bakalářské práce za vedení a podporu při zpracování této bakalářské práce a Ing. Stanislavu Mrvkovi za poskytnutí odborných konzultací, týkající se problematiky uvedené v této bakalářské práci.

ÚVOD.....	8
1. SOUČASNÝ STAV.....	9
1.1 Historie ochrany obyvatelstva.....	9
1.2 Ochrana obyvatelstva – základní pojmy.....	13
1.3 Místo a úloha záchranných praporů z hlediska právních norem, smluv a dohod.....	16
1.3.1 Zákonné normy ČR a „ženevské úmluvy“.....	16
1.3.2 Koncepce výstavby profesionální armády.....	18
1.3.3 Mezinárodní smlouvy a dohody.....	18
1.3.4 Mezinárodní závazky ČR.....	19
1.4 Vznik 15. ženijní záchranné brigády.....	20
1.4.1 Velitelství a štáb 15. ženijní brigády v Bechyni.....	23
1.4.2 151 ženijní prapor Bechyně.....	24
1.4.3 Historie 151. ženijního praporu v Bechyni.....	25
1.4.4 151 ženijní prapor po reformě Armády ČR v roce 2003.....	25
1.4.5 Zahraniční mise.....	26
1.4.5.1 SFOR – Bosna a Hercegovina.....	26
1.4.5.2 IZ SFOR – Irák 2003.....	27
1.4.5.3 ISAF – Afghánistán 2004.....	27
1.4.5.4 KFOR.....	28
1.4.6 Záchranné prapory.....	28
1.4.6.1 Působnost praporů.....	28
1.4.6.2 Organizační struktura záchranných praporů.....	29
1.4.6.3 Pohotovost k vyčlenění sil a prostředků záchranných praporů.....	30
1.4.6.4 Vyžadování sil a prostředků AČR k záchranným pracím.....	31
1.4.6.5 Vyžadování a nasazování vojenské techniky s nezbytně nutnou obsluhou k odstraňování hrozcícího nebezpečí.....	32
1.4.6.6 Označení záchranných praporů.....	32
1.5 152. záchranný prapor Kutná Hora.....	33
1.5.1 Působnost 152. záchranného praporu.....	33
1.5.2 Historie 152. záchranného praporu.....	33
1.6 153. záchranný prapor Jindřichův Hradec.....	33
1.6.1 Působnost 153. záchranného praporu.....	33
1.6.2 Historie 153. záchranného praporu.....	34
1.7 154. záchranný prapor Rakovník.....	34
1.7.1 Působnost 154. záchranného praporu.....	34
1.7.2 Historie 154. záchranného praporu.....	35
1.8 155. záchranný prapor Bučovice.....	36
1.8.1 Působnost 155. záchranného praporu.....	36
1.8.2 Historie 155. záchranného praporu.....	36
1.9 156. záchranný prapor Olomouc.....	37
1.9.1 Působnost 156. záchranného praporu.....	37
1.9.2 Historie 156. záchranného praporu.....	37
1.10 157. záchranný prapor Hlučín.....	38
1.10.1 Působnost 157. záchranného praporu.....	38

1.10.2 Historie 157. záchranného praporu.....	38
1.11. Schopnosti a úkoly záchranných praporů AČR ve prospěch IZS.....	39
1.11.1 Schopnosti samostatné záchranné roty ve prospěch IZS.....	40
1.11.2 Schopnosti ženijního vojska ve prospěch IZS.....	41
1.11.3 Schopnosti útvarů chemického vojska ve prospěch IZS.....	41
1.11.4 Schopnosti ostatních útvarů AČR ve prospěch IZS.....	42
1.11.5 Úkoly lehkého motorizovaného praporu v rámci IZS.....	42
1.12 Technika a materiál 15. ženijní brigády.....	42
1.13 Současný stav 15. ženijní brigády.....	43
2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY.....	51
3. METODIKA.....	52
4. VÝSLEDKY.....	53
5. DISKUZE.....	71
5.1 Diskuze nad legislativou.....	71
5.2 Diskuze nad organizační strukturou z hlediska počtu osob zařazených v organizační struktuře.....	72
5.3 Diskuze nad organizační strukturou záchranných praporů a samostatných záchranných rot z hlediska počtu osob.....	73
5.4 Diskuze nad dislokací záchranných praporů a samostatných záchranných rot a jejich regionální působnosti.....	74
5.5 Diskuze nad rozhodujícími druhy techniky.....	74
5.6 Diskuze nad technikou záchranného praporu a samostatných záchranných rot...74	
5.7 Diskuze nad systémem vyžadování sil a prostředků Armády ČR.....	75
5.8 Diskuze nad základní dobou pohotovosti k výjezdu.....	75
6. ZÁVĚR.....	77
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	79
8. KLÍČOVÁ SLOVA.....	80
9. PŘÍLOHY	
10. SEZNAM A VYSVĚTLENÍ JEDNOTLIVÝCH ZKRATEK	

ÚVOD

Vojenské záchranné útvary existovaly v různých organizačních strukturách v celých poválečných dějinách České republiky. Víceméně fungovaly na vojenském základě a byly prioritně určeny k plnění úkolů civilní obrany za válečného stavu. V mírových podmínkách byly využívány k provádění záchranných prací při živelních pohromách a průmyslových haváriích, případně k výpomoci národního hospodářství. Z hlediska historie vojenské záchranné prapory pod hlavičkou Armády České republiky vznikly z důvodu, že nebyl vybudován integrovaný záchranný systém.

I když vznik rozsáhlého ozbrojeného konfliktu zasahujícího území České republiky je v nejbližším časovém horizontu nepravděpodobný, v dlouhodobé perspektivě však tuto možnost včetně napadení zbraněmi hromadného ničení nelze vyloučit. Z globálního hlediska dochází ke zhoršování bezpečnostní situace. Zvyšuje se aktuálnost hrozeb asymetrického charakteru. Tyto hrozby jsou spojeny především se subjekty organizujícími teroristické útoky, jejichž objektem jsou převážně civilní cíle. Tyto subjekty vynakládají více úsilí na získání zbraní hromadného ničení.

V 90. letech minulého století došlo k ukončení studené války, avšak v mnoha případech současné doby se zvyšuje aktivita bezpečnostních hrozeb nevojenského charakteru, spojené s přírodními a průmyslovými katastrofami, organizovaným zločinem, legálními a nelegálními rozsáhlými migracemi osob, šířením drog, nebezpečných nakažlivých nemocí, narušením informačních a řídicích systémů a ohrožení veřejného pořádku a majetku občanů.

Postupem času dochází k transformaci AČR, což se výrazně dotklo i vojenských záchranných praporů, které jsou samostatnou součástí AČR. Vzhledem k možnosti využívání těchto sil a prostředků jak v mírovém stavu, tak i za válečného konfliktu k ochraně obyvatelstva, na podporu IZS a ženijní podporu vojsk, jsem se rozhodl ve své bakalářské práci věnovat zvýšenou pozornost problematice transformace vzp a ověřit zda bude mít podstatný vliv na zajištění havarijní a krizové připravenosti na mimořádné události v regionu Jihočeského kraje.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Historie ochrany obyvatelstva²

Historie ochrany obyvatelstva v případě válečného konfliktu, velké havárie nebo přírodní katastrofy, je velmi starou záležitostí. Je mnoho důkazů o tom, že ztráty na životech a majetku civilních osob byly chápány jako důsledek vojenského tažení. Proto už v dávné minulosti existovaly různé strategie, jak ochránit svůj majetek. Lidé se stěhovali do bezpečnějších oblastí. Další z mnoha strategií spočívaly v budování chráněných míst většinou s využitím okolního prostředí.

V historii ochrany obyvatelstva se více uplatňovala ochrana před válečnými konflikty, protože živelní katastrofy lidé připisovali nadpřirozeným silám a byli chápány jako trest za činy jednotlivců. První velký zlom v tomto chápání znamenaly až celosvětové válečné konflikty a rozvoj letectví. Tento rozvoj znamenal posun směrem ke zbraním s velkým rádiem dosahu a z počátku s minimální možností ohraničení těchto dopadů pouze na vojenské cíle. Letectvo znamenalo šíření všeobecné zkázy.

V této době došlo k rozvoji domobrany a jejího zaměření na ochranu civilního obyvatelstva před leteckými útoky. V roce 1934 byla ve Francii uzákoněna organizace pasivní obrany a téhož roku na podzim byl přijat zákon o obraně proti vzdušným útokům také v Německu. Dále následovalo Polsko, Švýcarsko, Lotyšsko a Itálie. Dne 11. dubna 1935 byla ustanovena organizace Civilní protiletecké ochrany, přijetím zákona č. 82 o obraně proti leteckým útokům. K realizaci ochranných opatření se přistupovalo různě. Příkladem je Švýcarsko, které má tento systém do dnešních dob založen na dobrovolných spolcích. Počátky v českých zemích jsou založeny na soukromých organizacích, dobrovolných spolcích a sportovních sdruženích. Z tohoto důvodu se celý systém kolektivní ochrany rozvíjel spolu se systémem ochrany individuální. V našich podmínkách byl za vzor použit francouzský systém stanovený tzv. Lavalovou instrukcí pro pasivní ochranu. Brzo bylo zjištěno, že budování systému

kolektivní ochrany nelze omezovat jen na technickou ochranu, ale že podstatnou část tohoto systému tvoří organizační složka. Vzhledem k této skutečnosti byla zařazena oblast ochrany obyvatelstva před leteckými útoky pod působnost ministerstva vnitra. Jednalo se pouze o přípravné práce nikoli o řešení během válečného konfliktu.

Ministerstvo vnitra následně:

- zřídilo poradní výbory CPO v jednotlivých městech,
- roztřídilo obce podle pravděpodobnosti předpokládaného leteckého napadení do kategorií,
- stanovilo opatření k ochraně před útoky podle daných kategorií (prioritně se to týkalo velkých měst s průmyslovými podniky a jinými zařízeními, důležitými pro obranu státu).

Hlavním úkolem CPO bylo zabezpečení obyvatelstva:

- a) plynovými maskami,
- b) dostatečným počtem veřejných úkrytů.

Řízení CPO bylo prováděno zpravidla u větších měst statutárními zástupci samosprávy, dělilo se na několik odborů. V roce 1938 se hrozba války stala reálnou, a proto byl přijat zákon č. 75/1938, který reagoval na blížící se válku. Platnost obou zákonů byla ukončena zahájením okupace 15. března 1939, de iure přijetím zákona č. 40/1961 o obraně ČSSR. V době protektorátu CPO přešla na protektorátní policii, která mimo jiné zabezpečovala součinnost ostatních složek (Červený kříž, požární jednotky atd.). Do osvobození Československa bylo řízení protektorátních složek CPO začleněno do systému Luftschutzu.

S ukončením II. světové války došlo k minimalizaci opatření k ochraně obyvatelstva před vzdušným napadením. V letech 1946 a 1947 probíhala organizovaná likvidace protiletecké ochrany jako odstraňování ochranných staveb a zařízení, organizačních struktur apod. V této době protiletecká ochrana neposkytovala ani minimální zabezpečení obyvatelstva před následky nepřátelského napadení.

V roce 1948 poučnorový vývoj ovlivnil novou formulaci obsahu civilní ochrany, jejího materiálně - technického a personálního zabezpečení a hlavně zajištění principů

její výstavby. Budování CO bylo úkolem celé společnosti a probíhalo ve dvou základních osách. První osa probíhala cestou tehdejších národních výborů a společenských organizací. Druhá osa probíhala celým národním hospodářstvím až do posledního nejmenšího podniku.

Dne 13. července 1951 bylo přijato vládní usnesení o civilní obraně s přílohou „Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území Republiky československé“, čímž byly vymezeny základní prvky organizace civilní obrany.

Nově vzniklá civilní obrana byla svěřena do působnosti MV. Struktura civilní obrany se dělila na dvě části:

Vojenskou, která zahrnovala:

- územní štáby civilní ochrany do stupně okres,
- vojenské útvary civilní ochrany,
- speciální zařízení civilní ochrany (laboratoře, školící a výcviková zařízení, sklady materiálu civilní obrany).

Nevojenskou, která zahrnovala:

- služby civilní ochrany organizované po linii resortů,
- organizace a jednotky ve výrobně-hospodářské sféře.

Masové rozšíření zbraní hromadného ničení a to zejména jaderných, vneslo v průběhu padesátých let, do civilní obrany kvalitativní změny, které byly řešeny novou koncepcí CO.

Dne 15. ledna 1958 bylo přijato usnesení vlády Republiky československé č. 49 o obraně s přílohou Směrnice o Civilní obraně Republiky československé.

Se změnou územně-administrativního uspořádání republiky a se změnou názvu státu byl dne 18. dubna 1961 přijat zákon č. 40 o obraně Československé socialistické republiky a byly zrušeny zákony č. 80/1935 a č. 75/1938.

V období let 50. a 60. dochází k výstavbě úkrytů pro obyvatelstvo ve vybraných tzv. kategorizovaných prostorech. Dále toto období je charakterizováno snahou o plošné zabezpečení ochrany obyvatelstva prostředky individuální protichemické ochrany.

Značná pozornost je věnována kromě přípravě sil a prostředků pro řešení napadení zbraněmi hromadného ničení i přípravě obyvatelstva pro případ války za použití zbraní hromadného ničení. Tehdejší systém „Přípravy obyvatelstva k civilní obraně“ byl povinný pro veškeré obyvatelstvo a skládal se ze dvou částí.

První část vojensko politická, byla zaměřena na prosazování vojensko-politické situace. Druhá část byla zaměřena na odbornou přípravu obyvatelstva.

K 1. lednu 1976 byla civilní obrana v ČSSR převedena pod působnost Ministerstva obrany, jak to odpovídalo systému řízení a velení Varšavské smlouvy.

Od poloviny 80. let se začalo v ČSSR tak, jak to v tomto období bylo ve vyspělých zemích zcela běžné, uvažovat o úloze civilní obrany v době míru při likvidaci přírodních a antropogenních katastrof.

V roce 1990 bylo v souvislosti se změnami v naší společnosti a také se změnami v celosvětovém měřítku byla zahájena transformace civilní obrany s cílem vytvořit moderní systém ochrany obyvatelstva odpovídající příslušným systémům ve vyspělých zemích. Byl přijat zákon České národní rady č. 69/1993, který konstituuje civilní ochranu. Její řízení bylo tímto zákonem ponecháno v kompetenci MO. Dne 17. března 1993 bylo přijato usnesení vlády České republiky č. 126, jehož obsahem bylo opatření Civilní ochrany ČR. Tento dokument ovšem zachovával pouze stávající stav, avšak neřešil rozhodným způsobem nastalé změny po rozpadu federace a podstatné změny související se změnou politického systému. Významným nedostatkem tohoto dokumentem bylo, že neřešil materiální ani finanční zabezpečení civilní ochrany. Dokument zároveň uložil ministrovi obrany předložit novou koncepci Civilní ochrany ČR.

Nařízením náčelníka generálního štábu AČR byly ke dni 31. prosince 1993 zrušeny štáby civilní ochrany okresů a statutárních měst. Dne 24. listopadu 1993 bylo přijato usnesení vlády České republiky č. 660, na základě kterého úkoly civilní ochrany převzaly dnem 1. ledna 1994 nově vytvořené referáty obrany a ochrany OkÚ a magistrát měst. Přijetím zákona České národní rady č. 21/1993 bylo Ministerstvo obrany určeno ústředním orgánem státní správy, mimo jiné i pro civilní ochranu.

Od této chvíle se termín „civilní ochrana“ používá v České republice oficiálně. Přijetím usnesení vlády č. 246/1993, týkajícího se IZS, bylo civilní ochraně svěřeno zabezpečovat konkrétní úkoly v oblasti varování obyvatel a kolektivní ochrany, jako je například ukrytí, evakuace apod.

Rozkazem ministra obrany České republiky č. 44/2000 byl převeden výkon státní správy ve věcech civilní ochrany z působnosti MO do působnosti MV, a to v návaznosti na změny zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění zákona č. 239/2000 Sb., o IZS, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2001. Tímto dnem bylo převedeno z působnosti MO do působnosti MV 874 pracovníků MO, kteří zabezpečovali plnění úkolů CO České republiky.

Od 1. ledna 2001 Česká republika odpovídá za plnění úkolů vyplývajících z „Dodatkových protokolů I a II z roku 1977 k Ženevským úmluvám“ MV České republiky. V rámci MV zabezpečuje výkon státní správy ve věcech ochrany obyvatelstva Generální ředitel hasičského záchranného sboru ČR a jeho součásti. V roce 2003 dochází k reformě AČR, což má významný vliv nejenom pro armádu ale pro celou civilní společnost.

1.2 Ochrana obyvatelstva – základní pojmy

Obrana státu je souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního systému, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému.¹³

Plánováním obrany státu se rozumí soubor plánovaných opatření, vzájemně se ovlivňujících, k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením a ke splnění všech požadavků na zajišťování obrany státu, zabezpečení mezinárodních

smluvních závazků o společné obraně, včetně podílu ozbrojených sil na činnostech mezinárodních organizací ve prospěch míru, účasti na mírových operacích a podílu při záchranných pracích a při plnění humanitárních úkolů. Plán obrany státu tvoří obranné plánování, operační plánování, mobilizační plánování, plánování připravenosti obranného systému státu a plánování příprav k záchranným pracím a k plnění humanitárních úkolů.¹³

Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejich demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu.¹¹

Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby.¹¹

Vojenský záchranný útvar je samostatná součást ozbrojených sil, která je určena k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany a připravující se k plnění úkolů civilní ochrany pro dobu válečného stavu, s vlastním názvem, číselným označením a místem stále dislokace; v čele vojenského záchranného útvaru je velitel.¹²

Pohromami se rozumějí zejména živelní pohromy, požáry, průmyslové a ekologické havárie, které ohrožují životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.¹²

Armáda je základem ozbrojených sil a organizačně se člení na vojenské útvary, vojenské zařízení, vojenské záchranné útvary, které se mohou slučovat do větších organizačních celků. Armádu lze použít i k záchranným pracím při pohromách nebo jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy nebo k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky.¹²

Hospodářská opatření pro krizové stavy jsou přijímána po vyhlášení krizových stavů a jsou určena:

- k uspokojení základních životních potřeb fyzických osob na území České republiky umožňující přežití krizových stavů bez těžké újmy na zdraví,

- pro podporu činnosti ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, hasičských záchranných sborů a havarijních služeb.¹⁶

Ochrana obyvatelstva je plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.³

Mimořádná událost je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných umností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.¹⁴

Krizová situace je mimořádná událost, při níž je vyhlášen krizový stav, tj. – stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav.¹⁵

Krizové řízení je souhrn řídicích činností včetně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace.¹⁵

Integrovaný záchranný systém je systém pro koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.¹⁴

Základní složky IZS – Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany;

- zdravotnická záchranná služba;

- Policie České republiky.¹⁴

Ostatní složky IZS – vyčleněné prostředky a síly ozbrojených sil, ostatní ozbrojené sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní obrany, odborná zdravotnická zařízení a fakultní nemocnice, neziskové organizace a sdružení občanů.¹⁴

Záchranné práce je umnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucího k přerušení jejich příčin.¹⁴

Obsahem záchranných prací je:

- provádění průzkumu,
- poskytování první zdravotnické pomoci,
- vyhledávání postižených osob,
- vyhledávání a vyprošťování osob ze závalů a trosek,
- záchrana osob z hořících budov,
- vyhledávání a uvolňování zavalených a rozrušených úkrytů,
- vyvedení osob z ohroženého teritoria, dekontaminace,
- lokalizace a likvidace požárů,
- odstraňování závalů,
- uzavření nebezpečného prostoru,
- provedení prací k zajištění budov hrozících zřícením,
- zřizování průchodů a průjezdů,
- přemístění kulturních a historických cenností z ohrožených objektů i prostorů.

Likvidační práce – je činnost k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.¹⁴

1.3 Místo a úloha záchranných praporů z hlediska právních norem, smluv a dohod

1.3.1 Zákonné normy ČR a „ženevské úmluvy“

Úloha a místo VZÚ je definována především v zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky podle kterého je VZÚ „...samostatná součást armády, určená k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany a připravující se k plnění úkolů civilní ochrany pro dobu válečného stavu, s vlastním názvem, číselným označením a místem dislokace“.¹⁰

Dále je zde upraveno použití armády k **záchranným pracím**, a že se VZÚ použijí **přednostně** před ostatními útvary a zařízeními AČR.¹²

Ve smyslu zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil **ostatními složkami IZS**. Ostatní složky IZS poskytují dle této právní úpravy při záchranných a likvidačních pracích **plánovanou pomoc na vyžádání**. VZÚ i ostatní vyčleněné síly AČR jsou dle tohoto zákona **povinni plánovanou pomoc na vyžádání poskytnout** s výjimkou, kdy „plánovanou pomoc na vyžádání není povinen poskytnout ten, kdo by poskytnutím této pomoci vážně ohrozil plnění vlastních závažnějších úkolů stanovených podle zvláštních právních předpisů“.¹⁴

Z hlediska **mezinárodního humanitárního práva** je civilní obrana upravená v člancích 61 – 67 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 168/1991 Sb. (dále jen „Protokol I“). Při plnění úkolů CO v **době ozbrojeného konfliktu** by se na VZÚ vztahovala ustanovení článku 67 Protokolu I: „Příslušníci ozbrojených sil a vojenské jednotky přidělené k organizacím civilní obrany by měly být respektovány a chráněny za předpokladu, že:

- jsou trvale předurčeny a výlučně se věnují plnění úkolů uvedených v článku 61;
- tento personál neplní jiné vojenské povinnosti během daného konfliktu;
- tento personál se zřetelně odlišuje označením dostatečně velkým mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany nošeným na viditelném místě a je vybaven průkazy totožnosti potvrzujícími jejich status;
- jsou vyzbrojeny pouze lehkými osobními zbraněmi k udržování pořádku nebo k sebeobraně;
- přímo se neúčastní nepřátelských akcí a mimo své úkoly civilní obrany neprovádí nebo nejsou používány k činnosti, která by poškozovala protější stranu;
- plní své úkoly civilní obrany pouze na státním území své strany.¹⁰

1.3.2 Koncepce výstavby profesionální armády

Koncepce výstavby profesionální AČR vymezila praporům následující místo a úlohu:

- zůstávají v souladu se zákonem č. 219/1999 Sb., součástí AČR;
- jsou předurčeny k naplňování jednoho z hlavních úkolů AČR, tj. podílet se na plnění humanitárních úkolů civilní ochrany pro dobu válečného stavu;
- jsou dle zákona č. 239/2000 Sb. Zařazeny do ostatních složek IZS a budou působit samostatně nebo ve spolupráci se složkami IZS; pro zasazení v rámci IZS jsou jednotlivým praporům stanoveny prostory teritoriální odpovědnosti;
- budou plnit úkoly v účelově vytvořeném složení v závislosti na druhu a charakteru pohromy nebo jiné závažné události ohrožující životy, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí;
- v případě ozbrojeného konfliktu na našem území by měly být předány do podřízenosti organizace civilní ochrany pro plnění úkolů v souladu s článkem 67 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949.

1.3.3 Mezinárodní smlouvy a dohody

K vytvoření právního rámce spolupráce MO a MV v oblasti IZS byla uzavřena **Rámcová smlouva mezi MV a MO** o spolupráci v oblasti IZS. Tato smlouva **stanovuje principy a podmínky** pro uzavírání realizačních dohod o plánované pomoci na vyžádání a pro použití sil a prostředků AČR v rámci IZS.⁵

Realizační dohodou ve smyslu smlouvy mezi MV a MO je **Dohoda o plánované pomoci na vyžádání** mezi MV-GŘ HZS ČR a GŠ AČR. Tato dohoda vychází z poslání obou smluvních stran a upravuje rozsah poskytnutí pomoci některými organizačními součástmi AČR při provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech nebo krizových stavech.⁵ Záchranné prapory jsou na

základě této dohody zařazeny v Ústředním poplachovém plánu dle příslušného ustanovení zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.¹⁴

Podmínky a nasazování sil a prostředků AČR, a tedy i záchranných praporů, k záchranným pracím a plnění humanitárních úkolů civilní ochrany v případě vzniku živelních pohrom a velkých průmyslových havárií, k asistenční umnosti ve prospěch Policie ČR a plnění úkolů v případě vzniku radiačních havárií na jaderných elektrárnách TEMELÍN A DUKOVANY stanovuje „Směrnice náčelníka Generálního štábu Armády České republiky k nasazování sil a prostředků AČR v součinnosti se složkami integrovaného záchranného systému a k plnění úkolů Policie České republiky“.⁹

K zabezpečení včasného, organizovaného a efektivního nasazení záchranných praporů a k vyřešení všech potřebných součinnostních otázek byly na základě smlouvy mezi MO a MV uzavřeny **realizační dohody** mezi jednotlivými záchrannými prapory a příslušnými krajskými řediteli HZS.^{6,7}

V případě mimořádných událostí velkého rozsahu, tj. krizových situací, a za válečného stavu se předpokládá vyhlášení ústřední koordinace záchranných a likvidačních prací MV.GŘ HZS ČR. Tímto způsobem dojde plánovaně k omezení dalších oprávněných subjektů přímo vyžadovat nasazení jednotek záchranných praporů.

1.3.4 Mezinárodní závazky ČR

Ministerstvo vnitra, které v souladu se zákonem č. 239/2000 Sb. a Nařízením vlády č. 463/2000 Sb., je oprávněno rozhodnout ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí, které koordinuje a financuje tuto činnost, o zapojení ČR do mezinárodních záchranných operací a o poskytnutí humanitární pomoci do zahraničí^{14,4}, se podílelo na sjednání mezinárodní smlouvy mezi ČR, Rakouskem, Maďarskem, Polskem, Slovenskem a Německem.. V těchto mezinárodních smlouvách je vymezen pojem „záchranná jednotka“, která je definována jako skupina osob s určeným vedoucím, vyslaná za účelem poskytnutí pomoci na území strany žádající

o pomoc, přičemž příslušnými orgány pro předkládání a přijímání žádostí jsou MV, popřípadě MZV. Do záchranných jednotek mohou být povolováni kromě příslušníků HZS i členové dalších složek IZS, tedy i příslušníci AČR s vyčleněnými prostředky.

1.4 Vznik 15. ženijní záchranné brigády¹

Vzhledem k reformě AČR vznikla dne 1. prosince 2003 15. ženijní brigáda s velitelstvím, které bylo vytvořeno v posádce Bechyně. Útvary nebylo nutno znovu budovat, došlo vlastně k převzetí do podřízenosti záchranných a výcvikových základen od Velitelství sil podpory a k převzetí ženijního praporu od 4. brigády rychlého nasazení.

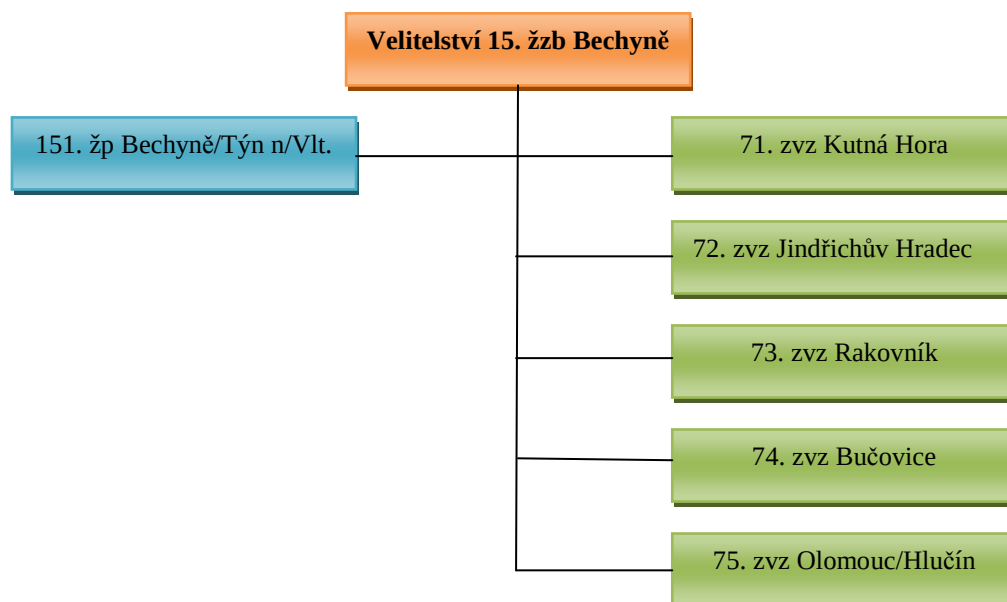

Schéma 1 Struktura 15 ženijní záchranné brigády

Po vzniku 15. ženijní brigády bylo nutno provést některé změny:

- ze záchranných a výcvikových základen vytvořit prapory, tzn. změnit vnitřní organizační struktury útvarů, aby vyhovovaly tehdejším požadavkům a útvary přejmenovat;

- přestěhovat odloučené prvky 151. ženijního praporu z Týna nad Vltavou do Bechyně;
- vytvořit samostatný záchranný prapor v Hlučíně;
- v souvislosti s ukončením vojenské základní služby a přechodem na plně profesionální armádu brigádu plně profesionalizovat.

Dnem 1. ledna 2005 byly hlavní úkoly profesionalizace a organizačních změn splněny, avšak některé podřízené prapory dočasně působily v tzv. přechodné struktuře a do cílové struktury přešly až dnem 1. července 2005.

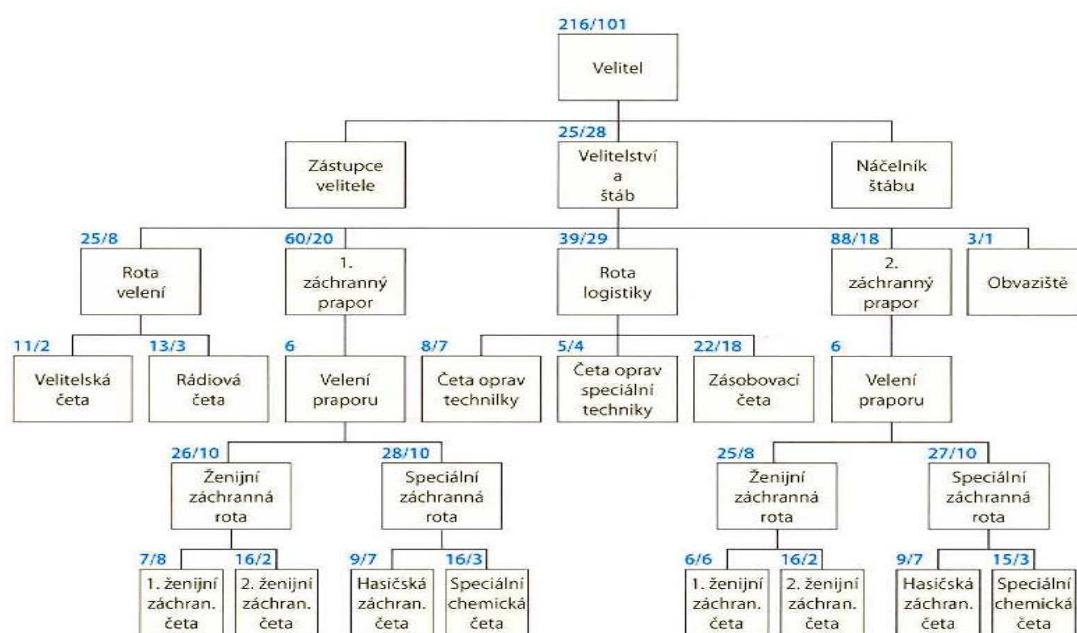
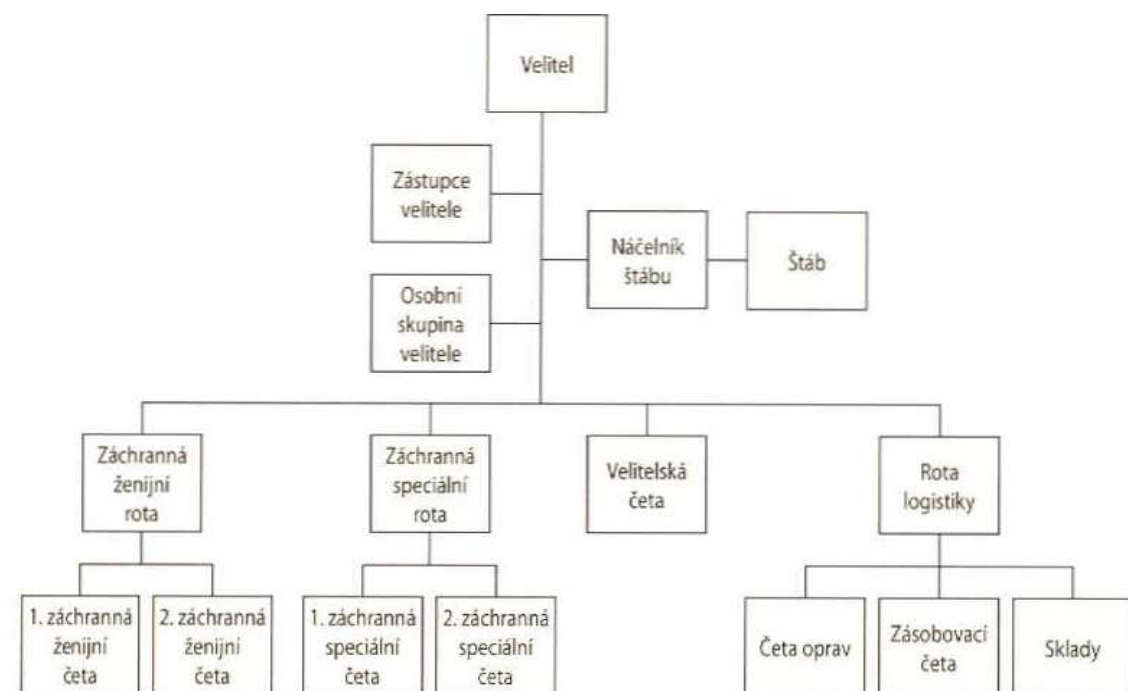
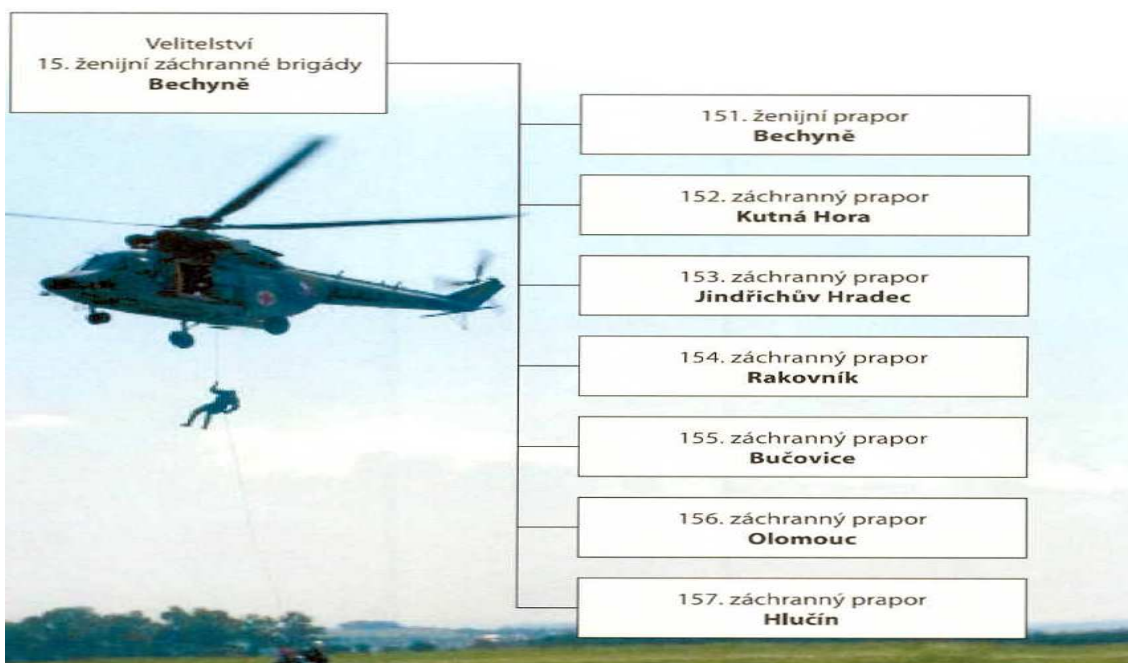

Schéma 2 Původní organizační struktura, tehdy ještě záchranných a výcvikových základů

záchraných a výcvikových praporů

Obrázek 1 Celá organizační struktura 15. ženijní brigády

Brigáda plní dva úkoly:

1. Ženíjní podpora a zabezpečení bojové činnosti úkolových uskupení. Tento úkol vykonává prostřednictvím 151. ženijního praporu.
2. Pomoc civilnímu obyvatelstvu. Provádět prostřednictvím záchranných praporů.

Brigáda také vysílá své vojáky do zahraničních misí. Její příslušníci jsou zastoupeni v misích na území bývalé Jugoslávie, a to v misi KFOR, kterou doplňuje zejména specialisty ženíjních odborností a v misi EUFOR, kde vytváří strážní jednotku určenou k zajištění bezpečnosti základny mírových sil. Vojáci 151. ženijního praporu plní úkoly i v misi ISAF – KAIA na území v Afghánistánu, kde pomáhají zjišťovat a likvidovat nebezpečný výbušný materiál na kábulském letišti a okolí.

1.4.1 Velitelství a štáb 15. ženijní brigády v Bechyni

Velitelství vzniklo jako nový prvek reformy AČR dne 1. prosince 2003. Základním personálním a materiálním zdrojem velitelství se staly zrušené ženijní útvary v Klatovech a Litoměřicích. Někteří jednotlivci přešli na velitelství od Velitelství sil podpory Tábor a Velitelství 2. mechanizované brigády Písek. Velitelství a štáb brigády je taktickým velitelstvím v přímě podřízenosti Velitelství společných sil. Je orgánem pro velení a řízení praporů a odpovídá za bojovou a mobilizační pohotovost, přípravu vojsk v jeho působnosti. Koordinuje přípravu velitelů a štábů podřízených stupňů velení, výcvik vojsk a úkoly vyplývající z Plánu činnosti pro přípravu vojsk. V čele je velitel, který je přímo podřízen Veliteli společných sil.

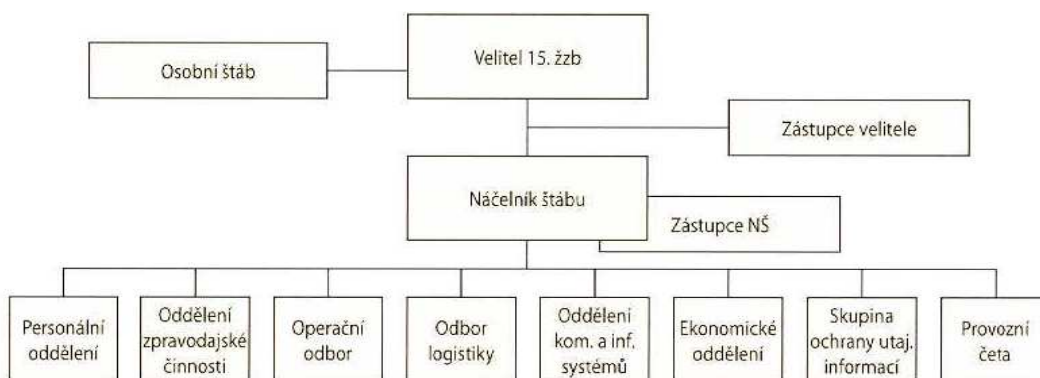

Schéma 4 Struktura velitelství a okruh oblastí 15. ženijní záchranné brigády

1.4.2. 151. ženijní prapor Bechyně

Plní první z hlavních úkolů 15. ženijní záchranné brigády. Je určen k ženijní podpoře a zabezpečení bojové činnosti úkolových uskupení AČR.

Provádí:

- ženijní průzkum,
- zřizování výbušných a nevýbušných zátarasů,
- úpravu cest,
- maskování,
- budování mostů, přívozů a přepravišť,
- těžení a úpravu dřeva.

Se svými jednotkami EOD (Explosive Ordnance Disposal) se podílí na vyhledávání, odstraňování a likvidování nevybuchlé munice a provádí pyrotechnické asanace prostorů a objektů opuštěných armádou. Dále poskytuje své specialisty v mírových misích na území bývalé Jugoslávie a v mírových misích mezinárodních sil OSN a NATO.

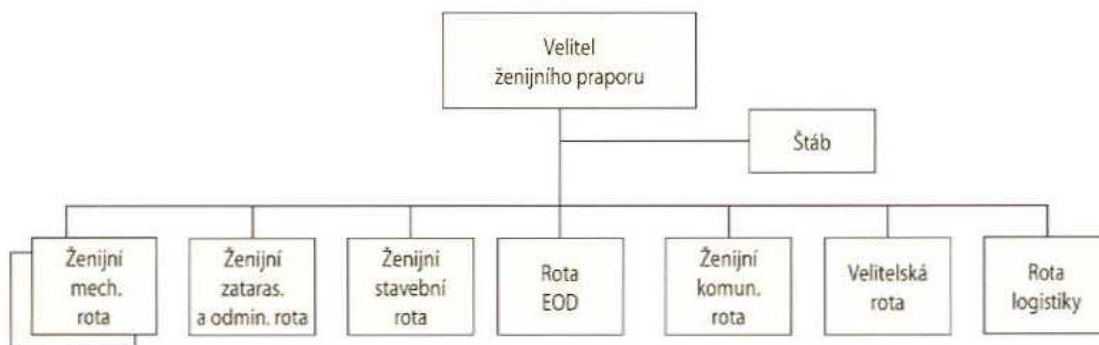

Schéma 5 Struktura 151. ženijního praporu v Bechyni

1.4.3 Historie 151. ženijní praporu v Bechyni

Vznikl 1. prosince 2003 a je jediným ženijním praporem AČR. Navázal na tradice a základy 4. ženijního praporu. Jeho historie sahá až do roku 1950 a je spjatá se 6. povážským ženijním praporem. Tento ženijní prapor, který byl zřízen v Písku, měl dřívější označení 9. ženijní prapor a byl podřízen 9. tankové divizi. Dne 1. listopadu 1958 byl 9. ženijní prapor předán do podřízenosti 4. tankové divize v Havlíčkově Brodě a posléze byl redislokován do posádky v Jindřichův Hradec.

V prosinci 1990 byl název útvaru změněn na 6. sklad ženijní munice a následně v roce 1992 byl útvar redislokován do Havlíčkova Brodu. Po vzniku 4. brigády rychlého nasazení s velitelstvím v posádce Havlíčkův Brod, která vznikla na základech 4. tankové divize, navázala 4. ženijní rota 4. brigády rychlého nasazení na tradice 6. povážského ženijního praporu s místem dislokace v Pardubicích. V roce 1998 byla 4. ženijní rota reorganizována na 4. ženijní prapor umístěný do posádky v Bechyni. Část svých prostředků měl v Týně nad Vltavou, ale v průběhu roku 2004 posádku Týn nad Vltavou postupně opustil a domovem se stala Bechyně.

1.4.4. 151. ženijní prapor po reformě Armády ČR v roce 2003

Ženijní prapor je nosným útvarem ženijního vojska AČR. Hlavním úkolem je vyčleňovat jednu část svých ženijních sil a prostředků k přímé bojové podpoře 4.

brigády a dále zabezpečovat zbývající částí svých sil a prostředků všeobecnou podporu mnohonárodních úkolových uskupení působících v týlu mnohonárodního armádního sboru NATO. Dále plní úkoly ženijní bojové podpory v rámci jednotek zařazených do misí, pod vedením NATO v různých částech světa. Vzhledem ke své odborné a jazykové přípravě se dokáže adaptovat na standardy NATO. Prapor disponuje vycvičenými profesionály jako jsou potápěči, pyrotechnici, strojníci a řidiči těžké techniky.

Velitelství praporu je nadřízeno rotám bojové a všeobecné ženijní podpory, zabezpečovací a velitelské rotě. Hlavním úkolem je plánovat, řídit a organizovat přípravu bojových jednotek.

Bojové jednotky provádí zdokonalovací výcvik družstev, čet a rot. Se vstupem do NATO ženijní vojsko začalo budovat a cvičit schopnost odstraňování nevybuchlé munice a nástražných výbušných systémů. Příslušníci rot EOD 151. ženijního praporu jsou špičkou ve svém oboru a jejich znalosti jsou srovnatelné s protějšky v armádách států NATO.

1.4.5 Zahraniční mise

1.4.5.1 SFOR – Bosna a Hercegovina

Součástí mechanizovaného praporu, který působil v misi SFOR na území Bosny a Hercegoviny byla ženijní rota tvořena příslušníky 4. ženijního praporu. Ženijní rotu tvořilo:

- velitelství roty,
- ženijní strojní četa se dvěma družstvy zemních strojů,
- dvě pyrotechnické skupiny (týmy EOD).

Úkolem ženijní strojní čety bylo zabezpečení průjezdnosti a údržby komunikací v prostoru působnosti praporu a budování opevnění na základnách a odloučených pracovištích praporu včetně údržby a vykonávání stavebních prací na základnách. Dále se četa podílela na poskytování humanitární pomoci.

Úkolem pyrotechnických skupin bylo zabezpečit okamžitou pomoc při minových incidentech, při nálezů min a jiné nevybuchlé munice v prostoru odpovědnosti praporu, ale hlavně na komunikacích vyčleněných pro přesun jednotek SFOR a v blízkosti základen.

1.4.5.2 SFOR – Irák 2003

V roce 2003 byli vybraní příslušníci praporu odesláni do mise SFOR na území Iráku. Skupina působila jako humanitární odřad v rámci 7. polní nemocnice v Basře. Byl tvořen:

- četou těžení, úpravy a dopravy vody,
- družstvem pyrotechniků.

Úkolem odřadu bylo vybudování základny a četa těžení, úpravy a dopravy vody plnila humanitární úkoly a vedla výcvik obyvatelstva v úpravě vody. Družstvo pyrotechniků plnilo úkoly vyhledávání a odstraňování nevybuchlé munice.

1.4.5.3 ISAF – Afghánistán 2004

V roce 2004 byli příslušníci praporu, zejména specialisté z rot EOD vysláni do mise ISAF v Afghánistánu. Základnou a místem úkolů je letiště v Kábulu. Úkolem těchto odřadů je:

- prověřování prostorů letiště,
- odstraňování a ničení nalezené a nevybuchlé munice,
- zneškodňování nastražené munice, improvizovaných výbušných prostředků a podezřelých předmětů v prostoru letiště a od září 2004 pak v celém prostoru odpovědnosti ISAF.

Tyto odřady mimo jiné provádí kontrolní činnost jako kontrola příchozí pošty, kontroly přijíždějících a podezřelých vozidel a kontrola komunikace u letiště. Dále

vyprošťují osoby z minového pole, prověřují a vytyčují průchody v neprověřeném území, přebírají nalezené munice v prostoru letiště a likvidují je.

1.4.5.4 KFOR

Příslušníci 151. praporu se podíleli i na misi KFOR v síle ženijní čety, která byla organizačně začleněna pod rotu velení českého praporu. Plnili úkoly:

- údržba a oprava pozemních komunikací,
- EOD týmy se podílely na likvidaci nalezené nevybuchlé munice a na odstraňování minových polí.

1.4.6. Záchranné prapory

Druhým základním úkolem 15. ženijní brigády je pomoc civilnímu obyvatelstvu, který je plněn cestou záchranných praporů. Jsou předurčeny pro podporu IZS při mimořádných událostech. Patří mezi ostatní složky IZS a zahajují práce ve prospěch civilního obyvatelstva jako první ze složek AČR. 15. ženijní záchranná brigáda má ve své sestavě i jednotku předurčenou pro plnění humanitární pomoci v zahraničí. Záchranáři se pravidelně účastní součinnostních cvičení IZS krajů a nejčastěji jsou voláni na pomoc při odstraňování následků dopravních nehod, hašení požárů a při pátrání po pohřešovaných osobách.

1.4.6.1 Působnost praporů

Každý prapor má své vymezené teritorium, pro které je předurčen. V případě větší mimořádné události velitel 15. ženijní brigády může organizovat posílení záchranného praporu jiným praporem, organizovat vystřídání praporu k obnově sil apod.

Obrázek 2 Dislokace záchranných praporů a jejich regionální působnost

1.4.6.2 Organizační struktura záchranných praporů

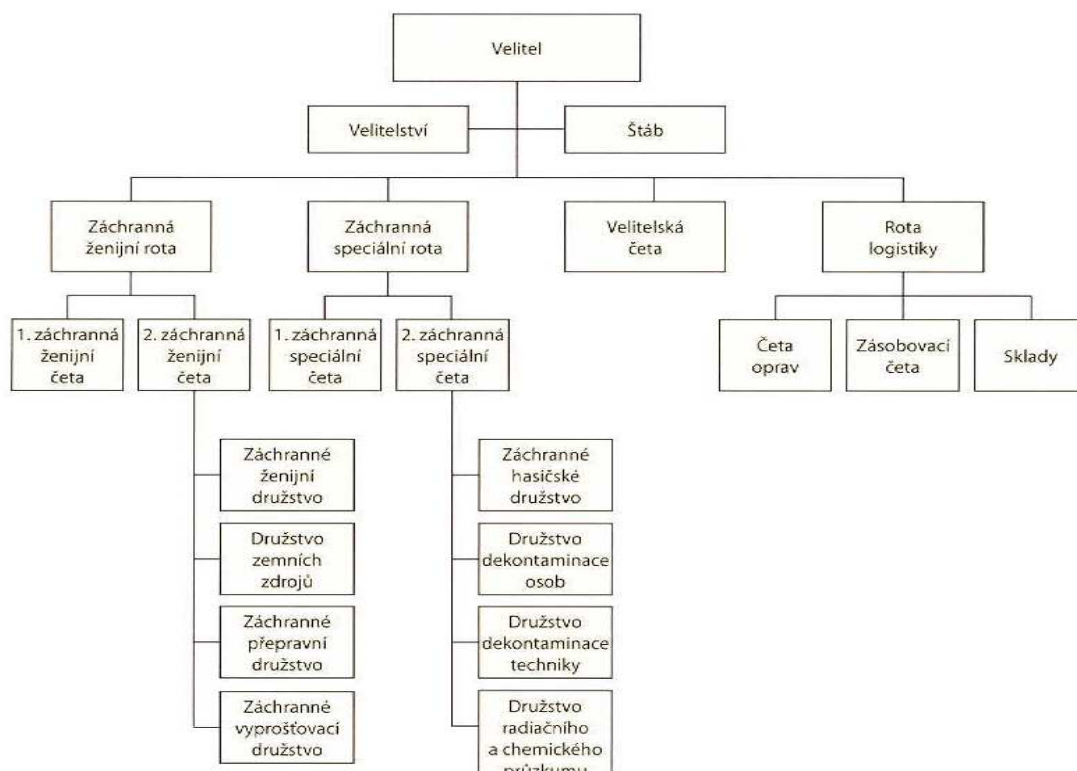

Schéma 6 Organizační struktura záchranných praporů

1.4.6.3 Pohotovost k vyčlenění sil a prostředků záchranných praporů

Každý záchranný prapor je schopen k podpoře IZS vyslat:

- do 60 minut od obdržení žádosti záchrannou výjezdovou jednotku v síle 8 osob a 4 kusů techniky,
- do 240 minut záchranný odřad v síle do 70 osob a 30 ks techniky,
- do 24 hodin ostatní prostředky praporu,
- do 24 hodin rozvinout materiální technickou základnu humanitární pomoci s kapacitou až 450 osob.

Olomoucký 156. záchranný prapor v případě potřeby navíc vytváří záchranný tým pro humanitární a záchranné operace mimo území České republiky. Tým o počtu až 80 osob může být nasazen kdekoli ve světě a je začleněn do hotovostního ujednání OSN.¹

Záchranná výjezdová jednotka je svým charakterem jednotkou záchranného praporu. Po své aktivaci je schopná plnit následující úkoly:

- průzkum průjezdnosti komunikací z posádky do lokality pohromy,
- navázání součinnosti s velitelem zásahu v lokalitě pohromy a s ním řešit potřebu vyčlenění sil a prostředků záchranného praporu k eliminaci pohromy, způsob jejich činnosti, systém řízení a další potřebná součinnostní opatření,
- vlastní zhodnocení situace v lokalitě pohromy,
- předání informací o situaci v lokalitě pohromy, požadavků na složení, vybavení a činnost záchranného odřadu náčelníkovi skupiny velení záchranného praporu nebo SOD zpr v posádce,
- provádění prvotních záchranných prací v lokalitě pohromy, a to zejména hašení požárů,
- upřesnění činnosti záchranného odřadu po jeho příjezdu do stanoveného místa nebo do lokality pohromy.²

Záchranný odřad je hlavním prostředkem záchranného praporu pro provádění záchranných prací a plnění humanitárních úkolů civilní ochrany. U každého

záchranného praporu je nepřetržitě udržována v pohotovosti ve stanovených normách část sil a prostředků. Jejich skladba a vybavení umožňuje provést účinný zásah na podporu civilních orgánů při různých variantách pohrom a katastrof. Na základě požadavků operačního a informačního střediska IZS (OPIS IZS), upřesnění výjezdové záchranné jednotky a v závislosti na charakteru pohromy je z prostředků záchranného praporu, udržovaných v pohotovosti, účelově sestaven, vybaven a organizován záchranný odřad.²

1.4.6.4 Vyžadování sil a prostředků AČR k záchranným pracím

Síly a prostředky AČR k záchranným pracím jsou oprávněni vyžadovat:¹²

- nehrozí-li nebezpečí z prodlení – Ministerstvo vnitra, hejtmani krajů, primátor hlavního města Prahy a starostové obcí s rozšířenou působností, v jejichž obvodu došlo k pohromě, a to u náčelníka GŠ AČR prostřednictvím příslušných operačních a informačních středisek HZS;
- hrozí-li nebezpečí z prodlení – Ministerstvo vnitra, hejtmani krajů, primátor hlavního města Prahy a starostové obcí s rozšířenou působností, v jejichž obvodu došlo k pohromě, velitel zásahu a velitel jednotky požární ochrany, řídící důstojník HZS, a to prostřednictvím OPIS HZS v souladu s poplachovými plány IZS, havarijními plány krajů (obcí) a vnějšími havarijními plány, u velitelů VZÚ, velitele 15. ženijní záchranné brigády, velitele krajského vojenského velitelství, o velitele vojenského útvaru nebo náčelníka vojenského zařízení, které je nejbližší místu pohromy.

Koordinování záchranných a likvidačních prací v místě nasazení složek IZS a v prostorech předpokládaných účinků mimořádné události a řízení součinnosti těchto složek provádí velitel zásahu, který vyhlásí podle závažnosti mimořádné události odpovídající stupeň poplachu podle příslušného poplachového plánu IZS. Velitelem zásahu je zpravidla velitel požární jednotky nebo příslušný funkcionář hasičského záchranného sboru. Velitel zásahu vyžaduje pomoc v místě zásahu prostřednictvím místně příslušného OPIS IZS.¹⁴

1.4.6.5 Vyžadování a nasazování vojenské techniky s nezbytně nutnou obsluhou k odstraňování jiného hrozícího nebezpečí¹²

Vyžadovat a nasazovat vojenskou techniku s nezbytně nutnou obsluhou k odstraňování jiného hrozícího nebezpečí mohou příslušní vedoucí správních úřadů, orgánů územní samosprávy, právnických osob nebo požární ochrany, pokud příslušné správní úřady, orgány územní samosprávy, právnické osoby, požární ochrana VZÚ nemají potřebnou techniku k odstranění takového ohrožení. Uvedení funkcionáři vyžadují použití vojenské techniky cestou NGŠ AČR u ministerstva obrany, který o použití vojenské techniky rozhodne a informuje vládu.

1.4.6.6 Označení záchranných praporů¹⁰

Personál a prostředky základních a ostatních složek IZS jsou za válečného stavu označeny mezinárodně platnými rozpoznávacími znaky pro zdravotnickou službu, duchovní personál a civilní ochranu.

Rovnoramenný modrý trojúhelník na oranžovém podkladu dle ženevských úmluv a dodatků značí osoby a zařízení civilní ochrany.

Obrázek 3 Označení osob civilní ochrany

1.5 152. záchranný prapor Kutná Hora¹

1.5.1 Působnost 152. záchranného praporu

- Hlavní město Praha (část města na pravém břehu Vltavy),
- Středočeský kraj (území na pravém břehu Vltavy),
- Liberecký kraj,
- Královéhradecký kraj.

1.5.2 Historie 152. záchranného praporu

V roce 1955 byl 1. pluk CO redislokován z Prahy do Kutné Hory, kde od roku 1966 sídlil a od 10. ledna téhož roku nesl název „Vojenský útvar partyzánské brigády Mistra Jana Husa“. Prapor se podílel na řadě akcí ve prospěch národního hospodářství. K významným patřila výstavba přehrady Slapy, atomového reaktoru V Řeži u Prahy, demolice nevybuchlé munice v letech 1959-1960. V letech 1984-1998 se zúčastnil odstraňování průmyslové havárie v Pardubicích-Semtíně, následků požáru v n. p. Mitas Praha a v podniku Paramo. V roce 2002 záchranáři působili při odstraňování důsledků povodně v nejvíce postižených oblastech.

Dnem 1. dubna 2004, v rámci reorganizace AČR, byla 71. záchranná a výcviková základna transformována na 152. záchranný prapor a do cílové organizační struktury prapor přešel dne 1. července 2005. Působnost a akceschopnost zůstala stejná jako tomu bylo u 71. záchranné a výcvikové brigády.

1.6 153. záchranný prapor Jindřichův Hradec¹

1.6.1 Působnost 153. záchranného praporu

- Jihočeský kraj,
- Kraj Vysočina.

1.6.2 Historie 153. záchranného praporu

V roce 1992 byl na základě rozkazu ministra obrany na základech tehdejšího tankového útvaru vybudován v Jindřichově Hradci 12. vojenský záchranný pluk CO. Z počátku byl v podřízenosti Západního vojenského okruhu. V roce 1995 byl útvar s ostatními pluky předán do podřízenosti vzniklému Hlavnímu úřadu civilní ochrany ČR a přejmenován z 12. vojenského záchranného pluku CO na 72. pluk CO. Tato podřízenost trvala do roku 1999. V roce 1999 dochází k reorganizaci celého systému vojenské části civilní ochrany. Po zrušení Hlavního úřadu civilní ochrany je základna zařazena do podřízenosti Sil územní obrany.

Koncem roku 2003 přešel útvar do podřízenosti 15. ženijní záchranné brigády v Bechyni a dne 1. dubna 2004 byl útvar přejmenován na 153. záchranný prapor. Od 1. ledna 2005 byl jindřichohradecký útvar plně profesionální.

Za dobu své činnosti se útvar kromě nasazení při povodních podílel na likvidaci menších požárů, odstraňování sesuvů půdy, dopravních nehodách. Z těch nejvýznamnějších zákroků lze vzpomenout likvidaci prasečího moru i nákazy BSE, zajištění nákladu s neznámou látkou vykazující zvýšenou radioaktivitu, zásah při letecké nehodě na sídlišti Vltava v Českých Budějovicích.

1.7 154. záchranný prapor Rakovník¹

1.7.1 Působnost 154. záchranného praporu

- Hlavní město Praha (část města na levém břehu Vltavy),
- Středočeský kraj (území na levém břehu řeky Vltavy),
- Plzeňský kraj,
- Karlovarský kraj,
- Ústecký kraj.

1.7.2 Historie 154. záchranného praporu

V roce 1951 bylo zahájeno vytváření jednotek civilní obrany. V letech 1951-1955 došlo ke sloučení spojovací a protichemické roty v Brně a ženijní roty v Praze. V říjnu 1955 byla založena Poddůstojnická škola civilní obrany v Ústí nad Labem, která byla v roce 1963 v rámci reorganizace přejmenována na Technickou důstojnickou školu vojsk Ministerstva vnitra. V roce 1966 byla škola přemístěna do města Varnsdorf. V roce 1971 dochází k další reorganizaci a škola je opětovně přejmenována na Roční poddůstojnickou školu.

Od 1. ledna 1976 útvar přešel z působnosti Ministerstva vnitra pod Ministerstvo národní obrany a byl reorganizován na 4. pluk civilní obrany. Na základě reorganizačních změn byl 1. listopadu 1991 rozkazem ministra obrany Československé armády založen 11. vojenský záchranný pluk civilní obrany. V roce 1993 je převeden z podřízenosti Vojenského velitelství Západ v Táboře do podřízenosti ředitele Hlavního úřadu civilní ochrany ČR v Praze.

V roce 1994 byl 11. vzp CO redislokován do posádky Rakovník. Téhož roku byla ukončena činnost 2. tankového pluku, který působil v Rakovníku, a byla ukončena redislokace 11. vzp. V roce 1996 byl zreorganizován na 73. záchrannou a výcvikovou základnu CO.

Od 1. ledna 2000 přešla zvz CO do podřízenosti Velitelství sil územní obrany v Táboře. K 1. lednu 2005 byla základna zreorganizována na 154. záchranný prapor. Útvar byl po dobu svého působení nasazen na záchranné práce a odstraňování následků povodní, zajišťoval pomoc ohroženému a postiženému obyvatelstvu, tj. evakuaci osob, humanitární pomoc, dodávky pitné vody, elektrické energie a jiné.

1.8 155. záchranný prapor Bučovice¹

1.8.1 Působnost 155. záchranného praporu

- Jihomoravský kraj,
- Zlínský kraj.

1.8.2 Historie 155. záchranného praporu

Od roku 1951 došlo rozkazem ministra národní obrany ke zřízení a postavení 7. praporu civilní obrany. Pro nově vzniklý prapor byl vyčleněn soubor budov v Brně. Od roku 1952 byl podřízen Ministerstvu vnitra.

V roce 1956 došlo k přestěhování útvaru na zámek v Račicích. Technické zázemí zůstalo v Brně a útvaru byla do podřízenosti přidělena 14. ženijní rota dislokovaná v Otrokovicích.

Od roku 1958 dochází k přebírání objektů ve městě Bučovice nedaleko Brna, a to z důvodu zrušení 175. protiletadlového dělostřeleckého pluku.

Rok 1976 je významným rokem pro útvar, kdy proběhlo jeho převedení z podřízenosti Ministerstva vnitra do podřízenosti Ministerstva národní obrany.

Po předchozí záchranné činnosti v podřízenosti Hlavního úřadu civilní ochrany České republiky od roku 1995 do roku 1999, kdy došlo k rozsáhlé modernizaci vybavení záchrannou technikou, působil útvar (74. záchranná a výcviková základna) od 1. ledna 2000 v sestavě Sil územní obrany, od 1. července 2003 v sestavě Sil podpory a ode dne 1. prosince 2003 působí v sestavě Společných sil se zařazením u 15. ženijní záchranné brigády Bechyně.

K 1. lednu 2005 byl útvar (74. záchranná a výcviková základna) reorganizován na 155. záchranný prapor a je plně profesionální.

Po dobu své existence vojenští záchranáři poskytli pomoc v období záplav, při evakuaci osob, zpevňování hrází, zajištění humanitární pomoci a pracích při likvidaci následků přírodních katastrof. Dále mají záchranáři zkušenosti při záchraně osob ze zřícených budov, vyprošťování havarovaných vozidel převážejících nebezpečné látky, při likvidaci nebezpečné nákazy BSE. Z mezinárodních aktivit se útvar zúčastnil například vybudování základny humanitární pomoci v Albánii a pomoci při záchraně osob a likvidaci následků ničivého zemětřesení v Turecku.

1.9. 156. záchranný prapor Olomouc¹

1.9.1 působnost 156. záchranného praporu

- Olomoucký kraj,
- Pardubický kraj.

1.9.2 Historie 156. záchranného praporu

Historie útvaru začíná v roce 1991, kdy nejvyšší představitelé státu rozhodli o výstavbě nových vojenských záchranných pluků civilní obrany. Jedním z nich je 21. vzp CO, který vznikl dne 1. října 1991 v obci Kozlov na okraji vojenského výcvikového prostoru Libavá. Útvar byl několikrát reorganizován, přejmenován a změnil dislokaci. Postupně z 21. vojenského záchranného pluku civilní obrany se stala 75. záchranná a výcviková základna, a to v roce 1997 a nakonec v roce 2004 156. záchranný prapor. Od roku 1997 je útvar dislokován v posádce Olomouc. Nejdříve působil v podřízenosti Vojenského velitelství Západ Tábor (rok 1991), poté Vojenského velitelství Střed Olomouc (rok 1992) a v roce 1994 Hlavního úřadu civilní ochrany.

V roce 2000 přešel útvar do podřízenosti velitele Sil územní obrany Tábor a od 1. prosince 2003 působí v sestavě 15. ženijní záchranné brigády Bechyně. V letech 2000 – 2004 byl útvar dislokován ve dvou posádkách. V Olomouci byl umístěn 156. záchranný prapor a jeden záchranný prapor byl umístěn v posádce Hlučín.

Útvar se od svého vzniku aktivně účastnil záchranných prací a odstraňování následků mimořádných událostí. Byl několikrát nasazen i mimo teritorium svého působení. K nejvýznamnějším aktivitám útvaru patří nasazení při povodních, řádění tornáda a dalších přírodních katastrof.

1.10 157. záchranný prapor Hlučín¹

1.10.1 Působnost 157. záchranného praporu

- Moravskoslezský kraj.

1.10.2 Historie 157. záchranného praporu

Historie tohoto útvaru je obdobná jako historie 156. záchranného praporu v Olomouci a začala se psát v roce 1991. Výstavba nového útvaru byla zahájena v roce 1991 v obci Kozlov a byla ukončena 1. října 1991. Pluk působil v podřízenosti Vojenského velitelství Západ v Táboře, v roce 1992 byl předán do podřízenosti Vojenského velitelství Střed v Olomouci. Od roku 1993 do roku 1999 byl název útvaru 21. vojenský záchranný pluk CO Kozlov, a od roku 1997 působil jako 75. záchranná a výcviková základna Olomouc v podřízenosti Hlavního úřadu civilní ochrany České republiky.

V roce 2000 došlo k zásadní změně, kdy byla základna převedena z podřízenosti Hlavního úřadu CO do sestavy Sil územní obrany AČR. U 75. záchranné a výcvikové základny s velitelstvím v Olomouci byl vytvořen další záchranný prapor dislokovaný v Hlučíně – 3. záchranný prapor 75. záchranné výcvikové základny.

V roce 2004 došlo k reorganizaci a 75. záchranná a výcviková základna byla rozdělena na dva nezávislé samostatné subjekty, 156. záchranný prapor Olomouc a 157. záchranný prapor Hlučín.

V době svého krátkého působení se mnohokrát podílel na záchranných a vyprošťovacích pracích, při likvidaci požárů, dopravních nehod, odstraňování škod při záplavách.

1.11 Schopnosti a úkoly záchranných praporů AČR ve prospěch IZS

Množství sil a prostředků, které by bylo nutné použít za válečného stavu ke splnění úkolů CO nelze dostatečně předikovat (bude záviset na druzích a způsobech použití prostředků ničení, rozsahu konfliktu atd.). Je ovšem nezbytné udržovat v době míru rozumné minimum těchto druhů sil a prostředků, které rozšiřují a posilují schopnosti základních složek IZS.

Struktura a vybavení záchranných praporů vychází z úkolů stanovených pro ně jak v době míru, tak i za válečného konfliktu. Mají schopnosti požadované GŘ HZS ČR, hlavním koordinátorem IZS, které vytvářejí předpoklady pro jejich použití při provádění záchranných a likvidačních prací a plnění dalších humanitárních úkolů CO.

Vedle prioritního předurčení k plnění záchranných a likvidačních prací a humanitárních úkolů CO mají záchranné prapory kapacitu a schopnosti, které vytvářejí podmínky pro jejich využití v oblasti ženíjní podpory a chemického zabezpečení mírových činností AČR bez omezení jejich hlavního poslání.

„Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949“ ve svém článku 61 definuje tyto humanitární úkoly CO:

- hlásné služby,
- **evakuace,**
- organizování a poskytování úkrytů,
- zatemňování,
- **záchranné práce,**
- zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc,
- **likvidace požárů,**
- **zjišťování a označování nebezpečných oblastí,**
- **dekontaminace a podobná ochranná opatření,**

- **poskytování nouzového ubytování a zásobování,**
- **okamžitá pomoc při obnově** a udržování pořádku v postižených oblastech,
- okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení,
- bezodkladné pohřební služby,
- pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití,
- **doplňující činnost nezbytná ke splnění výše uvedených úkolů, včetně plánování a organizování.**¹⁰

Záchranné prapory jsou v současné organizační struktuře připravovány a schopny plnit i podílet se na úkolech, které jsou **zvýrazněny tučným písmem**.

1.11.1 Schopnosti samostatné záchranné roty ve prospěch IZS

- vyhledávání, vyprošťování a záchrana osob ze zavalených úkrytů a trosek budov;
- záchranné práce na vodě, ve výškách a nad volnou hloubkou;
- provádět zemní práce;
- hasit malé a střední požáry;
- evakuovat osoby, zabezpečit přepravy hospodářských zvířat a materiálu;
- distribuovat pitnou vodou;
- zajistit nouzové přežití obyvatelstva včetně zřízení materiální základny humanitární pomoci;
- nouzově zásobovat elektrickou energií z náhradních zdrojů;
- provádět radiační a chemický průzkum;
- vytyčovat nebezpečné oblasti;
- provádět dekontaminaci osob, techniky, materiálu, terénu a sanaci zamořeného prostoru;
- likvidovat únik ropných produktů a poskytovat pomoc při likvidaci ropných havárií;
- provádět potápěčské práce;
- používat trhaviny k demoličním pracím;
- vyprošťovat uvízlou nebo havarovanou techniku;
- provádět sběr a likvidaci uhynulých živočichů;

- uvolňovat koryta řek apod.

1.11.2 Schopnosti ženijního vojska ve prospěch IZS

- vyprošťovat a zachraňovat osoby ze zavalených úkrytů a trosek budov;
- provádět záchranné práce na vodě;
- zajišťovat stavby hrozících zřícením;
- zřizovat náhradní přemostění, provádět zesilování a částečnou obnovu stálých mostů s využitím pomocného materiálu;
- provádět zemní práce;
- evakuovat osoby, zabezpečit přepravy hospodářských zvířat a materiálu;
- provádět distribuci pitné vody;
- zabezpečit nouzové zásobování elektrickou energií z náhradních zdrojů;
- vytyčovat nebezpečné oblasti, provádět sanaci zamořeného prostoru;
- provádět potápěčské práce, používat trhaviny k demoličním pracím;
- zprůjezdňovat komunikace při sněhových kalamitách;
- uvolňování koryt řek apod.

1.11.3 Schopnosti útvarů chemického vojska ve prospěch IZS

Podílejí se na odstraňování následků jaderných havárií a provozních havárií spojených s únikem toxických látek.

Tyto útvary jsou schopny provádět:

- distribuci pitné vody;
- radiační a chemický průzkum a nespecifický biologický průzkum;
- sběr a vyhodnocení informací o možném radiačním, chemickém nebo biologickém ohrožení;
- vyhodnocení informací o použití ZHN a varování vlastních vojsk a teritoria;
- polní laboratorní analýzu radioaktivních a toxických látek;
- dekontaminaci techniky, terénu a terénních objektů;

- dekontaminaci a hygienickou očistu osob.

1.11.4 Schopnosti ostatních útvarů AČR ve prospěch IZS

- evakuovat osoby;
- vyprošťovat uvízlou nebo havarovanou techniku;
- vytyčovat nebezpečné oblasti;
- zabezpečit distribuci pitné vody;
- zabezpečit přepravu hospodářských zvířat a materiálu.

1.11.5 Úkoly lehkého motorizovaného praporu v rámci IZS

- nasazení v rámci IZS k záchranným a likvidačním pracím;
- posílení dekontaminačních míst;
- výstavba materiální základny humanitární pomoci;
- plnit úkoly ve prospěch Policie ČR.

1.12. Technika a materiál 15. ženijní záchranné brigády²

Technické vybavení včetně materiálu používaného záchrannými prapory je možné rozdělit do několika skupin:

- Ženijní technika a materiál
- Požární technika a materiál
- Chemická technika a materiál
- Vyprošťovací technika a materiál
- Dopravní technika
- Hospodářská a zásobovací technika
- Elektrotechnické prostředky a materiál
- Spojovací technika

- Další technika a materiál

Podrobnější specifikace vybrané techniky a materiálu používaného záchrannými prapory je uveden v příloze č.2.

1.13 Současný stav 15. ženijní záchranné brigády¹⁷

Od 1.10.2008 došlo k reorganizaci záchranných praporů. Kutnohorský záchranný prapor byl zrušen. Záchranné prapory v Jindřichově Hradci a Bučovicích byly přeměněny na motorizované prapory, které jsou podřízené 4. brigádě rychlého nasazení a 7. mechanizované brigádě. Záchranné prapory v Rakovníku a v Olomouci byly přeměněny na ženijní prapory s identickou organizační strukturou. Současně v Rakovníku i v Olomouci byly vytvořeny samostatné záchranné roty. Hlučinský záchranný prapor přešel se svou technikou a personálem pod Hasičský záchranný sbor.

Od 1.10.2008 působí 15. ženijní záchranná brigáda v nové organizační struktuře jako 15. ženijní brigáda. Ve své organizační struktuře má 3 ženijní prapory v Bechyni, Rakovníku a Olomouci a 2 samostatné záchranné roty v Rakovníku a Olomouci. U brigády slouží přibližně 1800 osob.

Samostatná záchranná rota má 115 příslušníků k dispozici má 70 kusů převážně speciální techniky, která by měla pokrývat možné potřeby při řešení krizové situace a při podpoře základních složek IZS.

Samostatné záchranné roty Rakovník a Olomouc jsou v míru i za války součástí 15. ženijní brigády Velitelství společných sil.

Samostatné záchranné roty jsou předurčeny:

na území ČR k:

- plnění humanitárních úkolů civilní ochrany, záchranným, vyprošťovacím a dalším neodkladným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí;
- plnění úkolů při vzniku havárií na JE Dukovany a Temelín;

mimo území ČR k:

- vyčlenění humanitárního odřadu (UNSAS) pro záchranné, humanitární a vyprošťovací práce ve prospěch EU/OSN (UNSAS).

Samostatné záchranné roty jsou dislokovány v Olomouci a Rakovníku.

Szr Rakovník a Olomouc musí být schopny:

- vyhledávat, vyprošťovat a zachraňovat osoby ze závalů a trosek budov;
- provádět záchranné práce na vodě;
- provádět zemní práce;
- hasit malé a střední požáry;
- zabezpečovat přepravu osob, hospodářských zvířat a materiálu při evakuaci;
- distribuovat pitnou vodu;
- zajistit nouzové přežití obyvatelstva včetně zřízení materiální základny humanitární pomoci;
- nouzově zásobovat elektrickou energií z náhradních zdrojů;
- provádět radiační a chemický průzkum;
- vytyčovat nebezpečné oblasti;
- provádět dekontaminaci osob, techniky, materiálu, terénu a sanaci zamořeného prostoru;
- likvidovat únik ropných produktů a poskytovat pomoc při likvidaci ropných havárií;
- provádět potápěčské práce;
- vyprošťovat uvízlou nebo havarovanou techniku;
- provádět sběr a likvidaci uhynulých živočichů;
- uvolňovat koryta řek;

- vyčleňovat záchranný tým k plnění úkolů ve prospěch jiných zemí a mezinárodních organizací.

Součástí organizační struktury 15. ženijní brigády je samostatná záchranná rota Rakovník a szr Olomouc. Tyto roty jsou určeny k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany, k záchranným, vyprošťovacím a dalším neodkladným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí. K takovým situacím mohou patřit:

- živelní pohromy a katastrofy;
- průmyslové a ekologické havárie;
- radiační a chemické havárie;
- rozsáhlé a nebezpečné požáry;
- složité dopravní nehody;
- zborcení budov apod.

Samostatné záchranné roty jsou ve smyslu příslušných zákonů branné legislativy VZÚ. Úloha a místo VZÚ je definována především v § 2 odst. 4 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, podle kterého je VZÚ „...samostatná součást armády, určená k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany a připravující se k plnění úkolů civilní ochrany po dobu válečného stavu, s vlastním názvem, číselným označením a místem stálé dislokace“.¹² Ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, patří mezi ostatní složky IZS vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil.¹⁴ Samostatné záchranné roty jsou v tomto kontextu chápány jako hlavní příspěvek ozbrojených sil do integrovaného záchranného systému. Jako součást ostatních složek IZS jsou využívány v případech, kdy základní složky IZS nemohou zvládnout záchranné práce vlastními silami a prostředky nebo hrozí-li nebezpečí z prodlení, případně slouží k jejich doplnění nebo vystřídání. Použití armády k záchranným pracím a k likvidaci následků pohromy je upraveno v § 14 odst. 1 písm. c) a v § 15 zákona č. 219/1999 Sb. Z ustanovení § 19 tohoto zákona pak vyplývá, že VZÚ se použijí k těmto činnostem vždy přednostně před ostatními útvary a zařízeními AČR.¹²

Současně se samostatné záchranné roty připravují pro plnění úkolů civilní ochrany po dobu válečného stavu. Mohou být použity v souladu s Dodatkovým protokolem k Ženevským úmluvám ze dne 12. 8. 1949, o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I).¹⁰

Vzhledem ke skutečnosti, že samostatné záchranné roty jsou jako složka integrovaného záchranného systému prvkem určeným k humanitárním a záchranným operacím, nelze je v souladu s Ženevskými úmluvami využít ve prospěch ozbrojených sil v bojových operacích. Z Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám¹⁰ vyplývá, že VZÚ jako útvary předurčené k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany v době ozbrojeného konfliktu musí být:

- trvale předurčeny k plnění těchto úkolů;
- neplní jiné vojenské povinnosti během daného konfliktu;
- jejich personál se zřetelně odlišuje mezinárodním rozeznávacím znakem civilní obrany;
- jsou vyzbrojeny pouze lehkými osobními zbraněmi k udržování pořádku nebo k sebeobraně;
- přímo se neúčastní nepřátelských akcí;
- plní své úkoly civilní ochrany pouze na státním území své strany

Podmínky a zásady nasazování sil a prostředků AČR, a tedy i samostatných záchranných rot, k plnění úkolů v rámci IZS stanovuje „Směrnice náčelníka Generálního štábu Armády České republiky k nasazování sil a prostředků Armády České republiky v rámci integrovaného záchranného systému a k plnění úkolů Policie České republiky“.⁹

Při plnění úkolů ve prospěch IZS jsou samostatné záchranné roty schopny:

- vyhledávat, vyprošťovat a zachraňovat osoby ze zavalených úkrytů a trosek budov;
- provádět záchranné práce na vodě;
- provádět zemní práce;
- hasit malé a střední požáry;
- zabezpečovat přepravu osob, hospodářských zvířat a materiálu při evakuaci;

- distribuovat pitnou vodu;
- zajistit nouzové přežití obyvatelstva včetně zřízení MZHP;
- nouzově zásobovat elektrickou energií z náhradních zdrojů;
- provádět radiační a chemický průzkum;
- vytyčovat nebezpečné oblasti;
- provádět dekontaminaci osob, techniky, materiálu, terénu a sanaci zamořeného prostoru;
- likvidovat únik ropných produktů a poskytovat pomoc při likvidaci ropných havárií;
- provádět potápěčské práce;
- vyprošťovat uvízlou nebo havarovanou techniku;
- provádět sběr a likvidaci uhynulých živočichů;
- uvolňovat koryta řek apod.

Samostatné záchranné roty mohou plnit úkoly v účelově vytvořeném složení v závislosti na druhu a charakteru pohromy nebo jiné závažné události ohrožující životy, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.

K plnění úkolů v rámci činnosti IZS musí být každá samostatná záchranná rota schopna v souladu se Směrnicí NGŠ AČR k nasazování sil a prostředků AČR v rámci IZS a k plnění úkolů Policie ČR⁹ ve stanovených časových lhůtách na základě žádosti OPIS IZS vyčlenit:

- humanitární základnu a stavební tým - k převozu materiálu a vybudování nouzového tábora (do 30 osob, MZHP s kapacitou 450 osob) s pohotovostí k výjezdu do 6 hodin, vybudování do 24 hodin;
- odřad k evakuaci osob při povodních – k evakuaci osob ze zatopených oblastí (do 10 osob, 2 pásové obojživelné transportéry PTS-10, 2 tahače s podvalníky, velitelský automobil) s pohotovostí k výjezdu do 6 hodin;
- T – dekontaminační odřad – k dekontaminaci techniky a terénu od biologických, chemických a radiologických látek (velení + 8 osob, 2 automobily chemické

rozstřikovací ACHR 90, linku 82, nákladní automobil T-815) s pohotovostí k výjezdu do 4 hodin;

- O – dekontaminační odřad – k dekontaminaci osob od biologických, chemických a radiologických látek (velení + 8 osob, automobil chemický rozstřikovací ACHR 90, souprava dekontaminace osob SDO, nákladní automobil T-815) s pohotovostí k výjezdu do 4 hodin.

Kromě toho musí být každá samostatná záchranná rota připravena vyčlenit požadované síly a prostředky k plnění humanitárních úkolů v zahraničí.

Organizační struktura obou samostatných záchranných rot je v podstatě identická, pouze v záchranném družstvu záchranné čtyry samostatné záchranné rotý Olomouc jsou navíc začleněni čtyři služební psi a u stejné jednotky samostatné záchranné rotý Rakovník je kompresor se soupravou pneumatických přístrojů a místo štábního automobilu dopravní požární automobil. Struktura a vybavení samostatných záchranných rot vychází z úkolů stanovených pro ně jak v době míru, tak i za válečného stavu.

Organizační strukturu samostatné záchranné rotý tvoří:

- velitelství a štáb rotý;
- velitelské družstvo;
- záchranná četa;
- četa chemické ochrany;
- četa podpory.

Organizační struktura samostatné záchranné rotý je uvedena v příloze č. 3.

Záchranná četa má ve své organizaci záchranné hasičské družstvo, záchranné přepravní družstvo, záchranné vyprošťovací družstvo, záchranné strojní družstvo a záchranné družstvo. Možnosti záchranné čtyry k plnění úkolů jsou zřejmé z jejich vybavení ženijními, hasičskými a dalšími prostředky.

Četa chemické ochrany má ve své organizaci dvě družstva dekontaminace osob, dvě družstva dekontaminace techniky, dvě družstva dozimetrické a chemické

kontroly a družstvo radiačního a chemického průzkumu. Možnosti čtyř chemické ochrany k plnění úkolů jsou zřejmé z jejich vybavení chemickými a dalšími prostředky.

Četa podpory má ve své organizaci zásobovací a dopravní družstvo. Ve výbavě čety jsou začleněny rovněž prostředky pro vybudování a provozování materiální základny humanitární pomoci.

U samostatné záchranné rotě Olomouc je navíc tabulkově zařazen v záchranném družstvu záchranná četa 4x záchrannářský pes, v současné době jsou dva vycvičeni pro plošné vyhledávání, sutinové vyhledávání, vyhledávání utonulých ve vodě a ovládají základní poslušnost a dovednost záchrannářského psa.

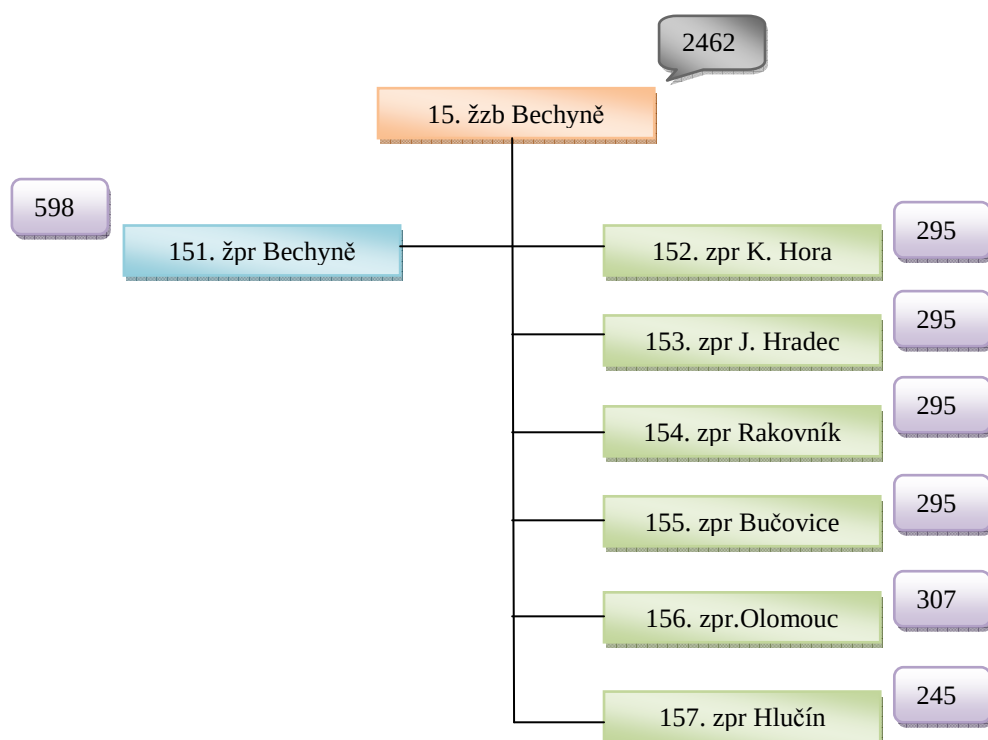

Schéma 7 Původní organizační struktury 15. ženijní záchranné brigády

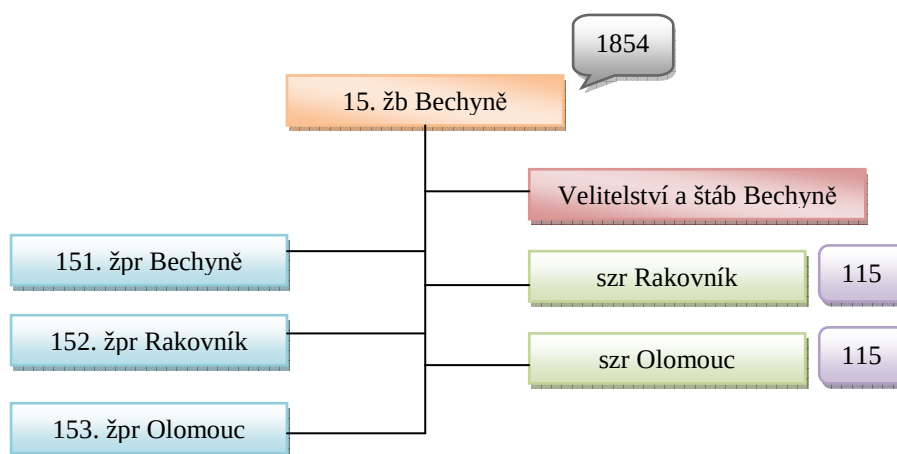

Schéma 8 Současná organizační struktura 15. ženijní brigády

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem práce je podrobně specifikovat a analyzovat možnosti záchranných praporů na úseku ochrany obyvatelstva.

Zvýšená pozornost je věnována k možnostem a využití sil a prostředků záchranných praporů na pomoc krizovým orgánům kraje.

Je poukázáno na základní problematiku, důsledky reorganizace a zrušení záchranných praporů.

Při zpracování této práce bylo vycházeno z hypotézy zda plánovaná reorganizace záchranných praporů bude mít podstatný vliv na zajištění havarijní a krizové připravenosti regionu na možné mimořádné události.

3. METODIKA

Prostudování a uvedení všech legislativních podkladů, ze kterých vyplývají úkoly a nasazování záchranných praporů při řešení mimořádných událostí.

Dále popsat jejich strukturu, technické vybavení, odbornost členů praporů včetně jejich činností.

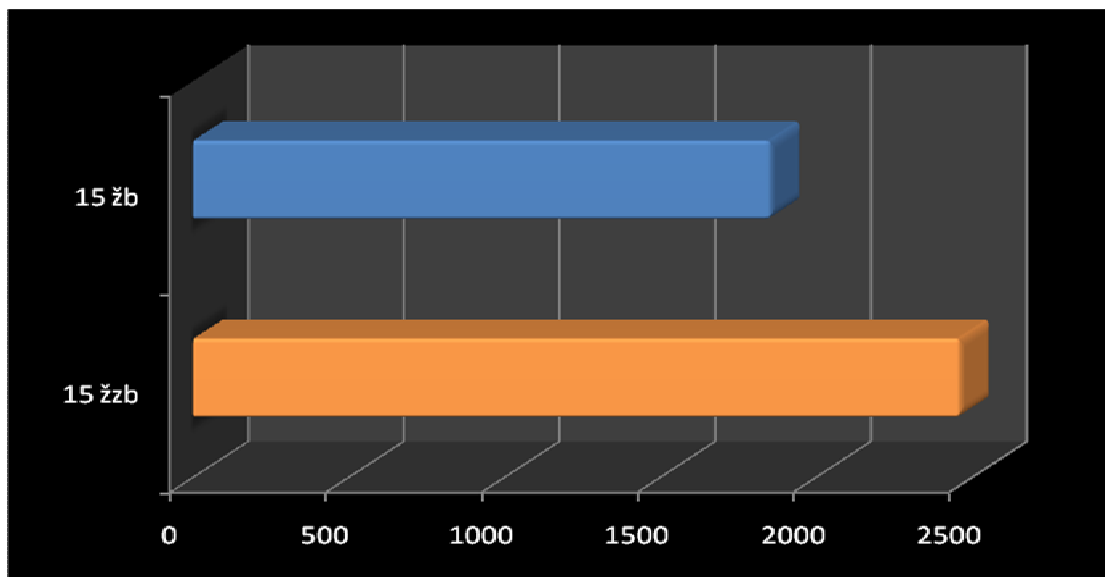
Využít veškerých poznatků a zkušeností od představitelů orgánu státní správy a samosprávy a od příslušníků záchranných praporů.

Dále došlo k porovnání organizační struktury před reorganizací k 30.9.2008 se strukturou nově vytvořenou k 1.10.2008. K porovnání jednotlivých dat byla zvolena sekundární analýza dat.

Vliv reorganizace a zrušení záchranných praporů na zajištění havarijní připravenosti na mimořádné události v regionu Jihočeského kraje.

4. VÝSLEDKY

Organizační struktura 15. ženijní záchranné brigády a 15. ženijní brigády

Graf 1 Poměr osob působících v původní struktuře 15. ženijní záchranné brigády a současné struktuře 15. ženijní brigády.

V původní organizační struktuře 15. ženijní záchranné brigádě působilo 2462 osob, v současné době je v organizační struktuře 15. ženijní brigády je zařazeno 1854 osob.

Síly a prostředky dle dodatkových protokolů a Ženevských konvencí

Původní záchranné prapory

Současné samostatné záchranné roty

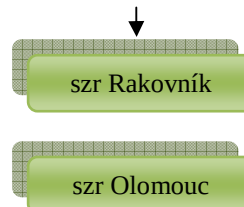
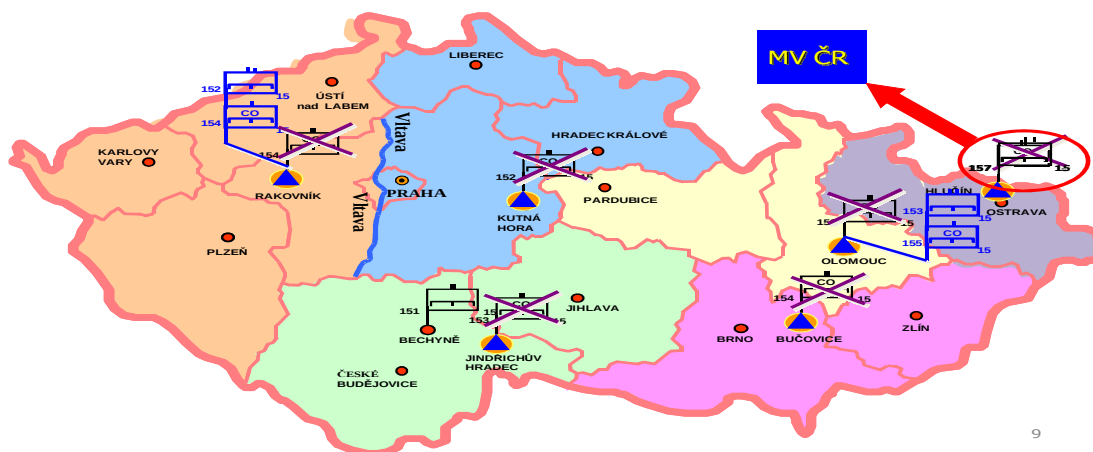

Schéma 9 Poměr záchranných praporů a samostatných záchranných rot určených primárně k civilní ochraně obyvatelstva

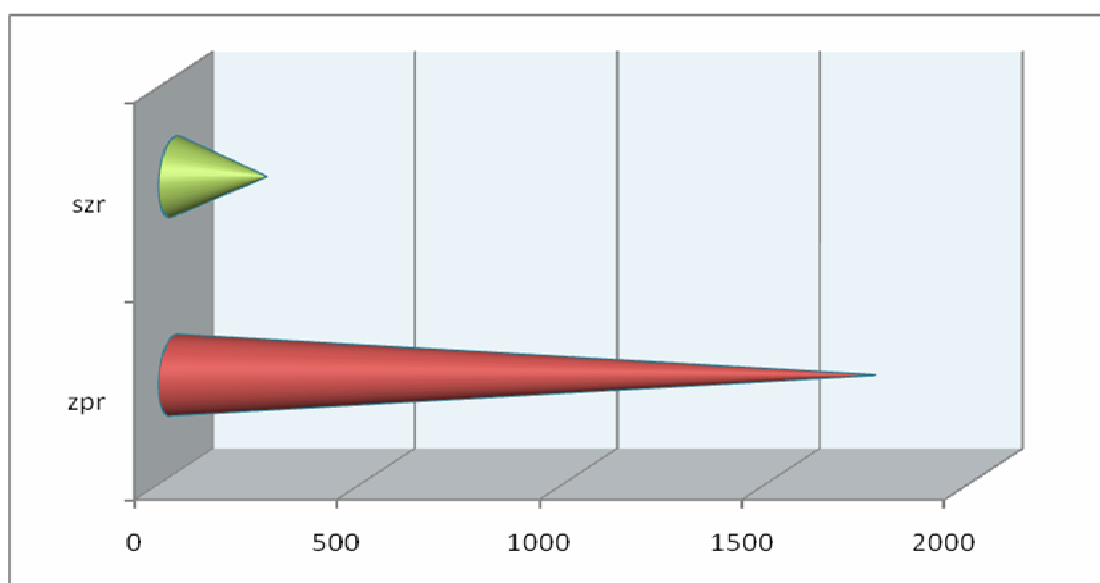

Obrázek 4 Mapa dislokace 15. ženijní brigády po reorganizaci

Vlivem reorganizace došlo ke zrušení 6 záchranných praporů a vznikli 2 samostatné záchranné roty.

Záchranný prapor	Počet osob	Samostatná záchranná rota	Počet osob
152. zpr K. Hora	295	szr Olomouc	115
153. zpr J. Hradec	295	szr Rakovník	115
154. zpr Rakovník	295		
155. zpr Bučovice	295		
156. zpr Olomouc	307		
157. zpr Hlučín	245		

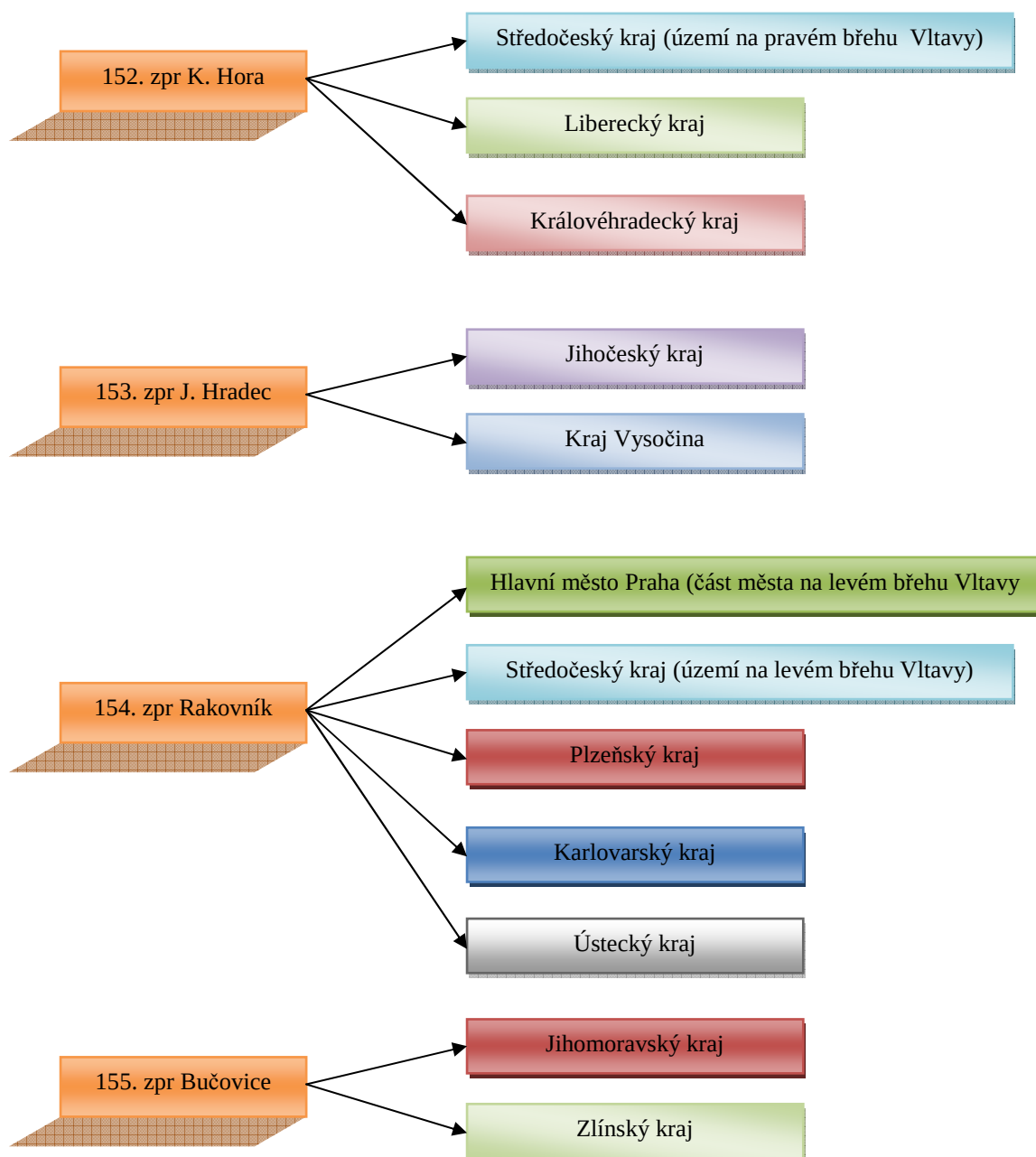
Tabulka 1 Poměr osob záchranných praporů a samostatných záchranných rot

Graf 2 Grafické znázornění poměru osob záchranných praporů a samostatných záchranných rot

Došlo k výraznému rozdílu osob začleněných v záchranných praporech a samostatných záchranných rotách. V záchranných praporech bylo zařazeno 1.732 osob a v současné době v záchranných rotách 230 osob.

Dislokace záchranných praporů a samostatných záchranných rot a jejich regionální působnost

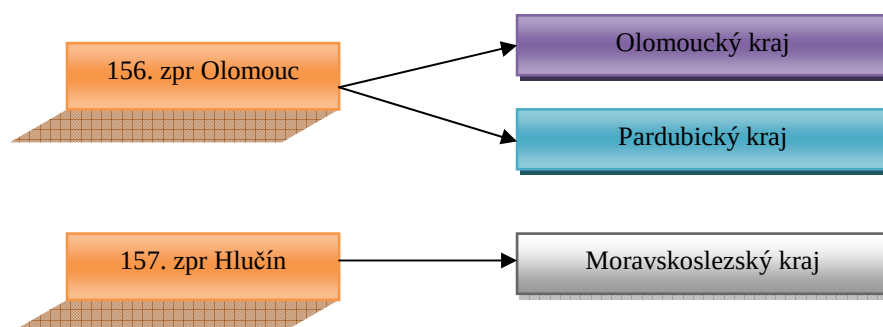

Schéma 10 Původní dislokace jednotlivých záchranných praporů

Schéma 11 Současná dislokace samostatných záchranných ro:

Regionální působnost samostatných záchranných rot v současné době není stanovena.

Orientační kalkulované časy dosažení vzdálenějších cílových prostorů v působnosti 153. záchranného praporu a samostatných záchranných rot

Místo MU	Vzdálenost od zpr	Předpokládaná doba dojezdu
Bystřice nad Pernštejnem	126 km	4 hod. 11 min.
Vimperk	115 km	3 hod. 50 min.
Blatná	111 km	3 hod. 40 min.

Tabulka 2 Vybrané cílové lokality nejvzdálenějších míst případných mimořádných událostí původního 153. záchranného praporu v Jindřichově Hradci, tj. kraj Vysočina a Jihočeský kraj. Časy jsou orientační pro smíšenou kolonu vozidel, při rychlosti 30 km/h za ztížených podmínek.

Současné době není stanovena regionální působnost samostatných záchranných rot a proto časy dojezdu lze s těží určit. Budou známy až po obdržení konkrétního úkolu.

Rozhodující druhy techniky původního 151.ženijního praporu, záchranných praporů a rozhodující druhy techniky současných samostatných záchranných rot, ženijních praporů, brigády chemické a biologické ochrany a motorizovaného praporu

Typ techniky	Počty	Typ techniky	Počty
Kolový nosič	8	Aut. mostní(AM-50)	12
Hydraulický nakladač	4	Pon. most. spr.(PMS)	65 m
Rypadlo	8	Člun k PMS	3
Buldozer	4	Mostní tank	4
Univ. kol. zemní stroj	4	Přepravník mostu	4
Poj. zemní vrták	1	Autobus	2
Aut. Vyprošťovací	1	ANTT	75
Aut. Jeřáb	5	ANTS	35
Vyprošťovací tank	5		

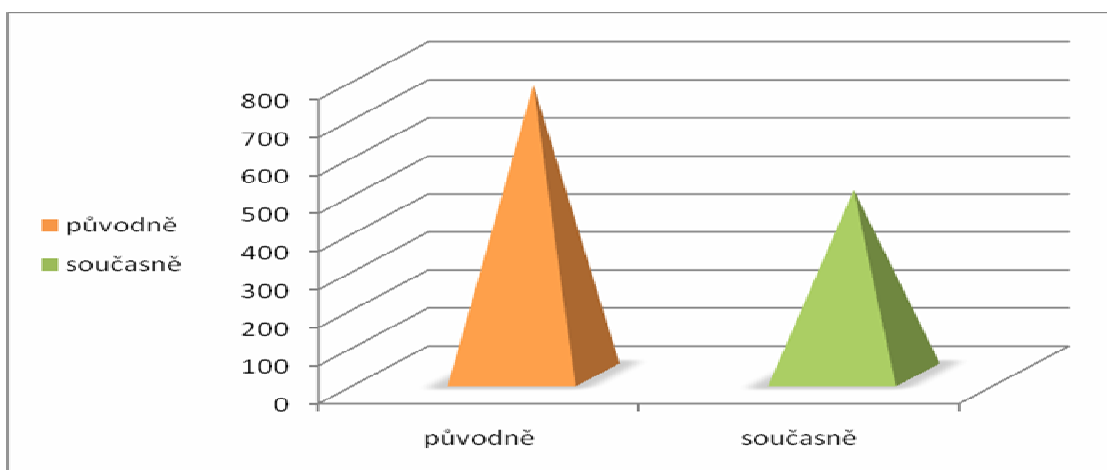
Tabulka 3 Rozhodující technika 151.ženijní prapor Bechyně

Typ techniky	Počty	Typ techniky	Počty
Kolový nosič	24	SOBT linka	12
Hydraulický nakladač	22	Aut. chem. průzkumu	12
Rypadlo	36	CAS	22
Buldozer	12	Pož. plošina	12
PTS-10	22	SPOT	6
Aut. chem. odmoř.	36	Autobus	12
Aut. vyprošťovací	24	ANTT	225
Aut. jeřáb	24	ANTS	53
Vyprošťovací tank	12		
Nafukovací člun	36		
MZHP	Pro 2550 osob		

Tabulka 4 Rozhodující technika 152.- 157. Záchranný prapor (Kutná Hora, J. Hradec, Rakovník, Bučovice, Olomouc, Hlučín)

Typ techniky	Počty	Typ techniky	Počty
Kolový nosič	12	Aut. chem. odmoř.	12
Hydraulický nakladač	15	SOBT linka	4
Rypadlo	17	Aut. chem. průzkumu	7
Buldozer	12	CAS	4
Aut. vyprošťovací	6	Pož. plošina	2
Aut. jeřáb	13	SPOT	2
Vyprošťovací tank	5	Autobus	8
PTS-10	12	ANTT	181
Nafukovací člun	8	ANTS	53
Univ. kol. zemní stroj	10	Pon. most. spr.(PMS)	8
Poj. zemní vrták	5	Člun k PMS	12
Grejdr	5	Aut. mostní(AM-50)	16
Mostní tank	4	ACHR-90	24
Přepravník mostu	4	Spr Mobilní lab. AL-2	2
Spr dekontaminace osob	8	Sanita	16
Souprava Linka-82	8	MZHP	pro 1800 osob

Tabulka 5 Rozhodující technika 151. -153. ženijního praporu, 154. – 155. Samostatná záchranná rota, 31. brigáda chemické a biologické ochrany a 2 motorizovaných praporů (Rakovník, Olomouc, Liberec, Hostivice, J. Hradec, Bučovice)

Graf 3 Grafické znázornění rozhodující techniky před a po reorganizaci

Celkový počet techniky používané 151. ženijního praporu a 152. – 157. záchranného praporu byl 763 ks. Technika využívaná v současné době 151. – 153. ženijního praporu, 154. – 155. samostatné záchranné roty, 31. brigády chemické a biologické ochrany a dvou motorizovaných praporů je 487 ks.

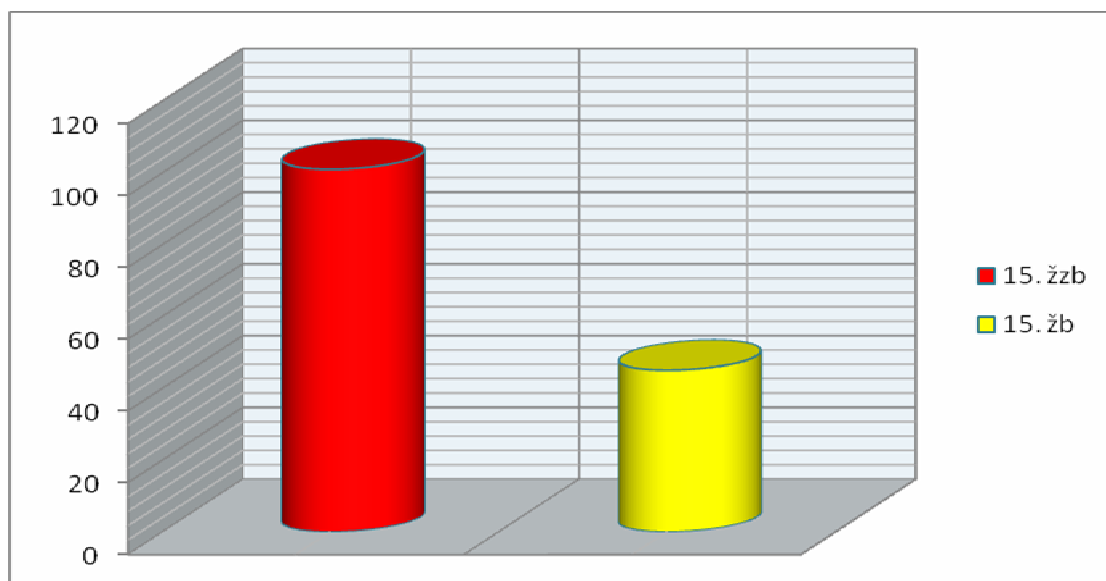
Poměr techniky původního záchranného praporu a současné samostatné záchranné roty určené v rámci IZS

Typ techniky	Počty	Typ techniky	Počty
Kolový nosič	4	PTS-10	4(2)
Hydraulický nakladač	4 (2)	Aut. chem. odmoř.	6
Rypadlo	6	SOBT linka	2
Buldozer	2	Aut. chem. průzkumu	2
Aut. vyprošťovací	2	CAS	4 (2)
Aut. jeřáb	4	Pož. plošina	2
Vyprošťovací tank	2	SPOT	1
Autobus	2	ANTS	9 (8)
ANTT	39 (30)	Nafukovací člun	6
MZHP	Pro 450 (300) osob		

Tabulka 6 Technika původního záchranného praporu

Typ techniky	Počty	Typ techniky	Počty
Kolový nosič	1	SOBT linka	2
Hydraulický nakladač	2	Aut. chem. průzkumu	2
Rypadlo	2	CAS	2
Buldozer	1	Pož. plošina	1
Aut. vyprošťovací	1	SPOT	1
Aut. jeřáb	2	Autobus	1
Vyprošťovací tank	1	ANTT	15
PTS-10	2	ANTS	1
Aut. chem. odmoř.	6	MZHP	pro 450 osob
Nafukovací člun	2		

Tabulka 7 Technika současné samostatné záchranné roty

Graf 4 Grafické znázornění poměru techniky záchranného praporu a samostatné záchranné roty

Celkový počet techniky používané pouze záchrannými prapory 15. ženijní záchranné brigády je 101 ks a celkový počet techniky samostatných záchranných rot 15. ženijní brigády v současném stavu je 45 ks.

Vyžadování sil a prostředků Armády ČR

a)

Hrozí-li nebezpečí z prodlení

Hejtmani krajů, Primátor hl. m. Prahy,
starostové obcí, velitel zásahu, velitel
jednotky PO, OPIS kraje, (OPIS GŘ HZS)

Vojenské záchranné útvary

Legenda:

požadavek

Schéma 12 Původní systém vyžadování sil prostředků AČR na záchranné práce

b)

Nehrozí-li nebezpečí z prodlení

MV ČR, hejtmani krajů, Primátor hl. m.
Prahy, starostové obcí,

NGŠ AČR

SOC MO

Vojenské útvary (zařízení)

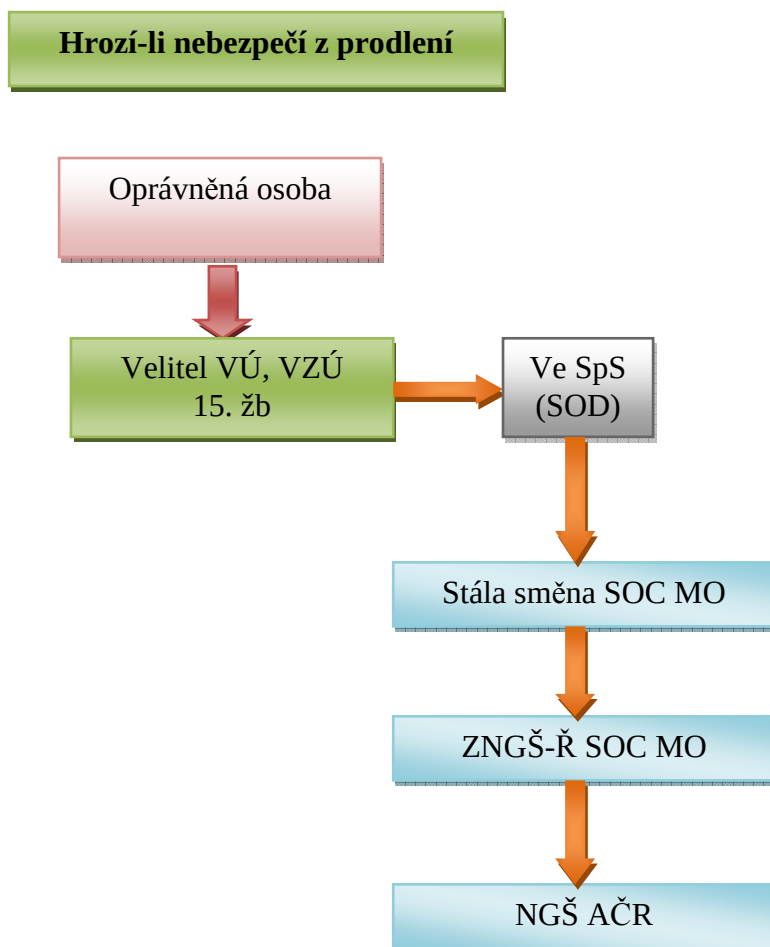
Legenda:

požadavek

Schéma 13 Původní systém vyžadování sil prostředků AČR na záchranné práce

a)

Legenda:

požadavek

rozhodnutí

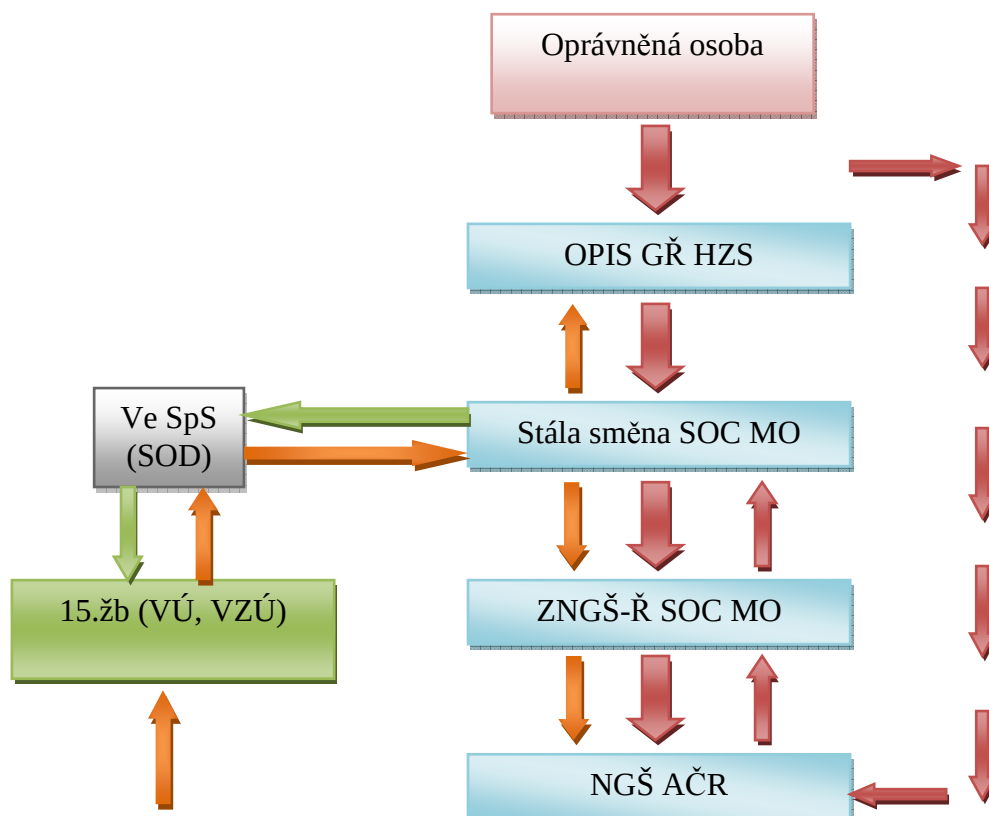
informace o nasazení

Schéma 14 Současný systém vyžadování sil prostředků AČR na záchranné práce

b)

Nehrozí-li nebezpečí z prodlení

Legenda:

požadavek

aktivace sil a prostředků

informace o nasazení

Schéma 15 Současný systém vyžadování sil prostředků AČR na záchranné práce

Vyžadování sil a prostředků na záchranné práce v současném systému je složitější, než tomu bylo původně před reorganizací.

Základní doba pohotovosti k výjezdu záchranných jednotek, odřadů, vojenského záchranného útvaru, nasazení osob a techniky a pravomoc k vyslání sil a prostředků

Pravomoc k vyslání	Druh prvku	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
SOD VZÚ	Výjezdová záchranná jednotka	do 8 osob	do 4ks	do 60 minut
Velitel VZÚ	Záchranný odřad	do 70 osob	do 30 ks	do 240 minut
Velitel VZÚ	Záchranný odřad pro dekontaminaci	do 26 osob	do 13 ks	do 240 minut
Velitel 15. žzb	Celý vojenský záchranný útvar			do 24 hodin
VÚ na požádání velitele brigády	Materiální základna humanitární pomoci pro 450 (300) osob			do 24 hodin

Tabulka 8 Pravomoci a vyčlenění sil a prostředků 152.- 157. záchranný prapor 15. ženijní záchranné brigády

Jednotlivé hodnoty uvedené v tabulce jsou identické pro všech 6 původních záchranných praporů.

Vyčlenění sil a prostředků současné 15. ženijní brigády

Odřad pro nouzové ubytování

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
Szr Rakovník	MZHP pro 450 osob a stavební tým	6-nakl. tým, Stav. tým dle úkolu	do 15 ks	24/6
Szr Olomouc	MZHP pro 450 osob a stavební tým	6-nakl. tým, Stav. tým dle úkolu	do 15 ks	24/6

Tabulka 9 Odřad pro nouzové ubytování

Odřad pro evakuaci a humanitární pomoc

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
Szr Rakovník	Odřad k evakuaci osob při povodních	do 8 osob	do 5 ks	24/6
Szr Olomouc	Odřad k evakuaci osob při povodních	do 8 osob	do 5 ks	24/6
151. žpr Bechyně	Odřad k evakuaci osob při povodních	do 8 osob	do 5 ks	24/6

Tabulka 10 Odřad pro evakuaci a humanitární pomoc

Odřad pro pomoc technikou

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
Szr Rakovník	Odřad k evakuaci osob při povodních	do 8 osob	do 5 ks	24/6
Szr Olomouc	Odřad k evakuaci osob při povodních	do 8 osob	do 5 ks	24/6
151. žpr Bechyně	Odřad k evakuaci osob při povodních	do 8 osob	do 5 ks	24/6

Tabulka 11 Odřad pro pomoc technikou

Odřad pro zabezpečování sjízdnosti

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
151.žpr Bechyně 152. žpr Rakovník 153. žpr Olomouc	Odřad k zabezpečení průjezdnosti na komun. ve městech	do 15 osob celkem	do 12 ks celkem	10/6 24/6 24/6
152.žpr Rakovník	Odřad pro nouzové přemostění	do 5 osob	do 3 ks	24/6
153. žpr Olomouc	Odřad pro nouzové přemostění	do 5 osob	do 3 ks	24/6

Tabulka 12 Odřad pro zabezpečování sjízdnosti

Odřad pro terénní a zemní práce

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
151.žpr Bechyně 152. žpr Rakovník 153. žpr Olomouc	Odřad k provádění zemních prací	do 21 osob celkem	do 15 ks celkem	10 24/12 24/12
151.žpr Bechyně	Odřad k provádění trhacích a demol. prací	do 6 osob	do 3 ks	24/6

Tabulka 13 Odřad pro terénní a zemní práce

Odřad pro dekontaminaci techniky a osob

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
Szr Rakovník Szr Olomouc	Dekontaminační odřad – technika	do 14 osob celkem	do 10 ks celkem	6/4 6/4
Szr Rakovník Szr Olomouc	Dekontaminační odřad – osoby	do 24 osob celkem	do 14 ks	6/4 6/4

Tabulka 14 Odřad pro dekontaminaci techniky a osob

Odřad pro zabezpečení evakuace obyvatelstva

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
151. žpr Bechyně	Odřad pro zbel. Obyvatelstva Týn n/Vlt.	do 25 osob	do 2 ks	10/4

Tabulka 15 Odřad pro zabezpečení evakuace obyvatelstva

Odřad pro posílení Policie ČR při havárii JE Dukovany

Odřad vyčleňuje	Název odřadu	Počet osob	Počet techniky	Doba pohotovosti
152.žpr Rakovník	Posílení PČR Třebíč	do 4 osob	do 2 ks	19/předat do24
153.žpr Olomouc	Posílení PČR Třebíč	do 6 osob	do 3 ks	20/předat do24
151. žpr Bechyně	Posílení PČR Znojmo	do 6 osob	do 4 ks	21/předat do24

Tabulka 16 Odřad pro posílení Policie ČR při havárii JE Dukovany

Údaj uvedený v tabulkách 9 až 16, u doby pohotovosti před lomítkem je základní doba pohotovosti k výjezdu odřadů, údaj za lomítkem vyjadřuje dobu pohotovosti k výjezdu sníženou zvláštním nařízením NGŠ AČR na základě žádosti OPIS HZS.

5. DISKUZE

5.1 Diskuze nad legislativou

Základní zákonné normy týkající se vojenských záchranných útvarů zůstaly nezměněny. Došlo pouze ke změnám v jednotlivých podzákonných normách, upravujících vyžadování, použití, nasazování sil a prostředků AČR.

Ve smyslu příslušných zákonů branné legislativy je úloha a místo VZÚ definována v zákoně 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. V této zákonné normě je upraveno, že lze použít armádu k záchranným pracím a k likvidaci následků pohromy a dále, že VZÚ se použijí k těmto činnostem vždy přednostně před ostatními útvary a zařízeními AČR.

Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje, že VZÚ patří mezi ostatní složky IZS, vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil a poskytují plánovanou pomoc na vyžádání.

Z hlediska mezinárodního humanitárního práva je plnění úkolů civilní ochrany po dobu válečného stavu upraveno v člancích 61 – 67 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949.

K vytvoření právního rámce spolupráce mezi MO a MV v oblasti IZS je uzavřena Rámcová smlouva mezi MV a MO o spolupráci v oblasti IZS. Jsou zde stanoveny principy a podmínky pro uzavírání realizačních dohod o plánované pomoci na vyžádání a pro použití sil a prostředků v rámci IZS. Realizační dohodou mezi MO a MV je Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi MV – GŘ HZS ČR a GŠ AČR. Dle této dohody jsou záchranné útvary zařazeny v Ústředním poplachovém plánu dle zákona 239/2000 Sb., o IZS a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Právním dokumentem, který stanovuje podmínky a nasazování sil a prostředků AČR v případě vzniku radiačních havárií na jaderných elektrárnách Temelín

a Dukovany je „Směrnice náčelníka Generálního štábu Armády České republiky k nasazování sil a prostředků AČR v součinnosti se složkami IZS a k plnění úkolů Policie České republiky“.

Na základě smlouvy mezi MO a MV jsou uzavřeny realizační dohody mezi záchrannými útvary a příslušnými krajskými řediteli HZS.

Dle mého názoru AČR v systému obrany, bezpečnosti a ochrany by měla primárně plnit úkoly civilní ochrany ve prospěch svých občanů. Ze současné platné legislativy je patrné, že došlo k významnému snížení možnosti účinné pomoci postiženým občanům České republiky v případě mimořádných událostí a krizových stavů. Zrušením záchranných praporů v systému krizového řízení vznikla nenahraditelná mezera. V oblasti ochrany obyvatelstva by měla být věnována zvýšená pozornost, avšak AČR se ubírá jiným směrem a její prioritou se stávají mezinárodní závazky. Současná směrnice NGŠ AČR upravující vyžadování, nasazování sil a prostředků AČR nezabezpečuje vyčlenění dostatečného počtu sil a prostředků pro potřeby orgánů krizového řízení při řešení mimořádných událostí.

5.2 Diskuze nad organizační strukturou z hlediska počtu osob zařazených v organizační struktuře

Počty osob uvedené v grafu 1 ukazují jednoznačně stav před reorganizací jako výhodnější pro potřeby krizového řízení. Zejména v oblasti připravenosti specialistů byl stav před reorganizací AČR nepoměrně lepší. Specialisté záchranných praporů byli připravováni ve dvou, tří a více odbornostech, a tak jejich dovednosti a zastupitelnost při plnění záchranných činností byla kvalitnější a efektivnější.

V současné době je tato praxe dodržována pouze u záchranných rot, kde celkové počty osob tvoří méně jak 20 % počtů ženijní brigády. Příslušníci ženijních praporů jsou připravováni a cvičeni především pro potřeby ženijního zabezpečení vojsk a tak plná využitelnost specialistů ženijního vojska je pro potřeby složek IZS kolem 30 %. Z toho vyplývá, že z uvedeného počtu je plně připraveno podpořit složky IZS zhruba 50 %, což poměry uvedené v grafu ještě více znehodnocuje.

5.3 Diskuze nad organizační strukturou záchranných praporů a samostatných záchranných rot z hlediska počtu osob

Uvedená porovnání jednoznačně ukazují možnosti platné legislativy k využití sil záchranných praporů před reorganizací a sil záchranných rot po reorganizaci. Podle článku 61 Dodatkových protokolů, lze tyto síly využívat podle přesně definovaných podmínek, jako jsou např. označení, výzbroj (mohou mít pouze ruční zbraně pro osobní ochranu a ochranu civilního obyvatelstva) a neúčasti v bojových operacích. Potom nabývají ve smyslu Ženevských konvencí práv kombatanů a je na ně nahlíženo bojujícími stranami stejně jako na personál zdravotní, nebo duchovní služby. Podle dohody mezi MO a MV jsou v době válečného stavu předány MV k operačnímu řízení do dočasné podřízenosti, nebo přímému řízení cestou SOC MO. Tyto podmínky v současné době nejsou schopny plnit útvary ženijních praporů, které budou tedy přednostně určovány k plnění úkolů jednotek a útvarů AČR a pro potřeby krizového řízení pouze výjimečně.

Původní síly záchranných praporů byly schopny pokrýt svou kapacitou plošně celé území ČR, což současné síly nezabezpečí. To potvrzuje schéma 10, které přibližuje konkrétní rozdělení odpovědnosti za jasně definované území. Toto rozdělení bylo potvrzeno dvojstrannými dohodami mezi příslušnými krajskými ředitelstvími HZS a veliteli záchranných praporů.

V současné době jsou tyto součinnostní dohody zpracovány na úrovni brigád. Tam kde není jasná odpovědnost, není ani zabezpečení úkolu na tak vysoké úrovni.

Dle mého názoru reorganizace přinesla zhoršení podmínek zabezpečení a podpory základních složek IZS silami AČR.

5.4 Diskuze nad dislokací záchranných praporů a samostatných záchranných rot a jejich regionální působností

Dle tabulky 2 je patrné, že dojezdové vzdálenosti odřadů záchranných praporů, nikde nepřekročily hodnotu 6 hodin od výjezdu z míst stálé dislokace. Současné síly záchranných rot překračují tyto hodnoty několika násobně, neboť k velkým vzdálenostem je nezbytné připočítat i časovou hodnotu připravenosti k nasazení. Tuto hodnotu budu definovat samostatně v další části. I v této kategorii došlo ke zhoršení stavu, i když pro objektivitu je nezbytné konstatovat, že v některých případech mohou být po vyžádání nasazeny síly ženijních praporů s teritoriální působností. Ale je to opravdu jen ve výjimečných případech.

5.5 Diskuze nad rozhodujícími druhy techniky

Porovnáním rozhodujících druhů techniky se rovněž ukazuje lepší stav před reorganizací AČR pro potřeby orgánů krizového řízení.

V současné době jsou do těchto vyčlenitelných sil zahrnuty i speciální síly brigády chemické a biologické ochrany a vševojskových brigád. Tyto síly však jsou většinou vázány úkoly pro plnění spojeneckých závazků, plnění úkolů zahraničních misí a tudíž jsou pro krizové řízení použitelné jen v omezené formě.

5.6 Diskuze nad technikou záchranného praporu a samostatné záchranné roty

V tabulkách 6 a 7 a v grafu 4 je uvedené porovnání rozhodujících prostředků před reorganizací a po reorganizaci. I toto porovnání nevychází pro reorganizaci AČR příznivě. Ve většině případů se totiž jedná o techniku, kterou nemohou složky IZS nahradit ze svých organizačních celků a je tedy nezbytné tuto techniku smluvně zajistit u soukromých subjektů. Tato činnost pak nese následné náklady na rozpočty obcí a kraje, který pak tyto náklady obcím následně hradí, nebo se na těchto nákladech podílí. Původní využití sil AČR bylo hrazeno z provozních nákladů záchranných

praporů, to znamená, že náklady byly hrazeny z položky výcviku, který by tyto jednotky stejně prováděly.

5.7 Diskuze nad systémem vyžadování sil a prostředků Armády ČR

Původně pravomoci nasazování sil záchranných praporů byly svěřeny již stálému operačnímu dozorčímu záchranného praporu, který vysílal výjezdovou jednotku a nadřízeným pouze toto oznamoval. Proto mohla být také dodržena doba pohotovosti 601 minut, neboť nedocházelo k žádným prodlevám. Velitel záchranného praporu mohl rozhodnou o nasazení celého záchranného odřadu tj. do 70 osob a 30 ks techniky. Ke svým nadřízeným měl rovněž pouze ohlašovací povinnost.

V současné organizaci i nasazení 1 vozidla po vyžádání oprávněných orgánů se komplikovaně řeší a rozhoduje v několika stupňovém řízení.

V této oblasti došlo jednoznačně ke zhoršení stavu v dosažitelnosti potřebných sil pro orgány krizového řízení.

5.8 Diskuze nad základní dobou pohotovosti k výjezdu

Základní dobou využitelnosti sil a prostředků je 24 hodin. Snížené hodnoty lze kalkulovat pouze při předem vyhlášených opatřeních na zvláštní nařízení NGŠ. Toto snížení je největší u odřadu k odstraňování následků havárií jaderných zařízení a to 4 hodiny. Zrovna v tomto případě lze uvést, že pokud nejsou vyhlášena předběžná opatření, nelze vůbec zabezpečit úkoly Vnějšího havarijního plánu jaderných elektráren. Pokud bude kalkulovaná doba pohotovosti 24 hodin + doba na přesun v nejhorším případě až 17 hodin s rozvinutím, vyvstávají před orgány krizového řízení neřešitelné problémy. Konkrétně jak zabezpečit tak dlouhé ukrytí dětí ve školách, zaměstnanců podniků a obyvatelstva. Kdo je bude zásobovat a jakým způsobem? Nelze totiž vyhlásit evakuaci, dokud nebudou připravena na evakuačních trasách dekontaminační místa pro osoby a techniku.

V této oblasti došlo k nejhoršímu posunu k negativnímu hodnocení reorganizace AČR. Po necelém roce od reorganizace se ukázalo, že navedený stav byl možná cíleně směřován k tomu, aby síly a prostředky AČR pro potřeby krizového řízení nebyly vůbec vyžadovány. Tento záměr se postupně uskutečňuje a oprávněné osoby a základní složky IZS raději využijí privátních prostředků za úplatu. Je to však mnohem dražší, není zabezpečena využitelnost nepřetržitá (včetně sobot, nedělí, svátků), a v případě nasazení většího počtu je postrádáno organizované řízení nasazených sil. Moji teorii potvrzuje fakt, že od reorganizace byly síly záchranných rot vyžádány pouze v jednom případě a to v síle 1 nakladače KN-251 a 1 ks T-815 S-3. Postupně se naplňuje pesimistická předpověď, že tyto jednotky pro svou dlouhou dobu pohotovosti, velkých vzdálenostech do místa nasazení a komplikovaného vyžadování nebudou vůbec využívány a AČR i tento nepatrný zlomek sil určených pro potřeby IZS zruší.

6. ZÁVĚR

Na základě skutečností uvedených v diskuzi lze konstatovat, že současná právní legislativa, která se týká nasazování sil a prostředků AČR včetně jejich vyžadování při plnění zajištění a úkolů spojených s ochranou obyvatelstva není úplně dostačující. Dle mého názoru zrušení záchranných praporů má podstatný vliv na řešení rozsáhlých mimořádných událostí, kde by bylo nutné použít větší množství sil a prostředků. Záchranné prapory byli vojensky organizovanou složkou s organizačním členěním a disponovali specialisty a technikou, která byla v těchto případech zapotřebí. Tyto přednosti se stěží dají nahradit jinými prostředky.

Vojenské záchranné útvary ve své organizační struktuře disponovaly četami speciální očisty, které byli v případě radiační havárie jaderné elektrárny rozvinout svá dekontaminační pracoviště na evakuačních trasách ze zón havarijního plánování. Jednotlivé prapory byly rovnoměrně dislokovány po celé republice a měly předurčená místa. Nyní jsou nahrazeny 31. brigádou chemickou a biologickou ochranou z Liberce. U této brigády je nevýhodná dislokace a to vzhledem ke vzdálenosti od obou jaderných elektráren což je částečně kompenzováno výjezdem již za 2. stupně radiační mimořádné události. Ovšem vojáci této brigády se často zúčastňují zahraničních misí. I tento problém je opět částečně kompenzován nákupem dvou dekontaminačních linek, avšak jejich rozvinutí je značně problematické vzhledem k jejich parametrům. I v tomto případě vidím problematické řešení mimořádných událostí tohoto charakteru.

Dle mého názoru reorganizací záchranných praporů došlo k podceňování rizik a možných následků mimořádných událostí a krizových situací. Dále k přeceňování schopností a možností Integrovaného záchranného systému, k nedoceňování úloh orgánů krizového řízení, a to zejména na úrovni obcí s rozšířenou působností a obcí. Mimo jiné došlo i k odtržení AČR od reality civilního života po provedené profesionalizaci.

Přínos mé práce vidím především v ověření, že současná právní legislativa, přesněji řečeno její podzákonné normy, dostatečně nezabezpečují vymezení potřebného

množství sil a prostředků orgánům krizového řízení k řešení mimořádných událostí a krizových situací v oblasti ochrany obyvatelstva. Rozhodnutí o zrušení záchranných praporů bylo v rozporu se zkušenostmi, ale hlavně s výsledky záchranných praporů, které zabezpečovali po dobu své existence nenahraditelnou pomoc postiženým občanům, a to hlavně z pohledu její rychlosti nasazení, profesionalitě a účinnosti.

Ověřovaná hypotéza, zda plánovaná reorganizace záchranných praporů nebude mít podstatný vliv na zajištění havarijní a krizové připravenosti na možné mimořádné události, dle mého názoru nebyla naplněna.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Kovařík, J., *15. ženijní záchranná brigády*, Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb, 2005, ISBN 80-7278-297-5
2. Kovařík, J., Smetana, M., *Základy civilní ochrany*. Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Vysoká škola báňská – Technické univerzita Ostrava, Fakulta bezpečnostního inženýrství, 2006
3. MV ČR, odbor bezpečnostní politiky, *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového a řízení a plánování obrany státu*, 2004
4. Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právními osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva
5. Rámcová smlouva mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany O spolupráci v oblasti integrovaného záchranného systému
6. Rámcové smlouvy s jednotlivými HZS krajů
7. Realizační dohoda o poskytnutí podpory při radiační havárii jaderné elektrárny Temelín a Dukovany.
8. Roušar, J., Kašáková, E., Novotný, J., *Vojenské záchranné útvary – možnosti využití*, Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb, 2006, ISBN 80-7278-369-6
9. Směrnice NGŠ AČR k nasazování sil a prostředků AČR v součinnosti se složkami IZS a k plnění úkolů Policie ČR
10. Zákon č. 168/1991 Sb., Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I)
11. Zákon č. 110/1998 Sb., Ústavní zákon o bezpečnosti ČR
12. Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky
13. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky
14. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
15. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

- 16 Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů
17. http://www.15zzb.cz/index2.php?option=com_content&task=view&id=76&pop

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Armáda České republiky

Integrovaný záchranný systém

ochrana obyvatelstva

reorganizace

transformace

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Materiální základna humanitární pomoci (MZHP)

Každý záchranný prapor je schopen rozvinout MZHP do 24 hodin od vyžádání:

- Kapacita MZHP; u 152., 153., 154., 155., záchranného praporu pro 450 osob, u 157 záchranného praporu pro 300 osob.
- MZHP je předurčena k zabezpečení základních životních potřeb postiženému obyvatelstvu (ubytování, ošacení, stravování) na nezbytně nutnou dobu.
- MZHP slouží jako provizorium a osoby jsou z tohoto zařízení postupně odesílány do dalších stacionárních humanitárních zařízení.
- Rozvinutí MZHP se předpokládá v případě:

a) živelních pohrom;

b) ekologických, průmyslových nebo přírodních katastrof;

c) použití jako etapní stanice (dočasné nouzové ubytování) při provádění částečné nebo úplné evakuace (např. při vyvedení obyvatelstva z pásma jaderné elektrárny);

d) migrace velkých skupin obyvatelstva;

e) že lze její materiál v době válečného konfliktu poskytnout jako základní prostředky pro vybavení úkrytů pro obyvatelstvo.

- Vývoz materiálu k rozvinutí MZHP je plánován do 360 minut od obdržení požadavku.
- Po přesunu do místa určení se plánuje na výstavbu a zabezpečení provozu MZHP 12 hodin.
- Veškerý materiál potřebný k rozvinutí a vybavení MZHP je zabezpečován silami a prostředky záchranných praporů (do 30 osob a 10 nákladních automobilů). Pouze potraviny k přípravě stravy zabezpečuje ten, který si pomoc vyžádal.
- Provoz rozvinuté MZHP zpravidla zabezpečují osoby zmocněné krajským hejtmánem.

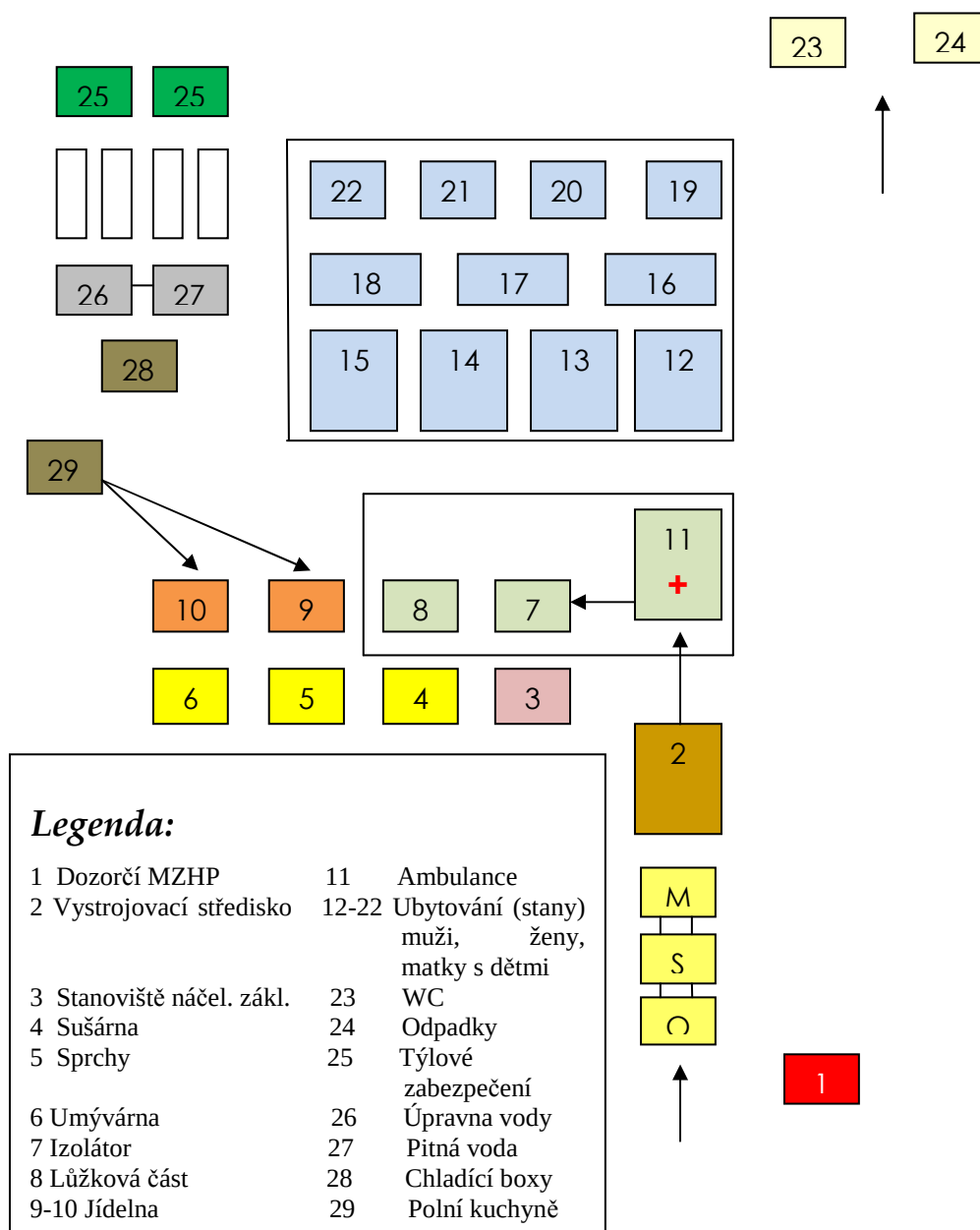
Stanový tábor je členěn na:

- přijímací středisko (zabezpečuje lékařské prohlídky, hygienu, přestrojení);
- zdravotnické středisko (vyšetření nemocných, izolace, léčení);
- prostor pro ubytování (oddělené ubytování);

- prostor pro osobní hygienu (provádění osobní hygieny);
- stravovací středisko (příprava a konzumace stravy);
- prostor pro zabezpečení personálu (skladovací prostory, zdrojové agregáty, ubytování personálu).

Ubytování, osobní hygiena a stravování je zabezpečováno polním způsobem.

Schéma - možné rozmístění MZHP

Příloha č. 2

Výběr z techniky používané záchrannými prapory

Požární vozidlo LIAZ CAS 25

Automobil vyprášovací AV-14

Zásahový automobil T-815

Automobil vyprášovací AV-15

Záchranná ženijní četa – Družstvo zemních strojů

Univerzální dokončovací stroj UDS 214a

Buldozer Caterpillar D8N

Kolový nosič KN-251

Záchranná ženijní četa – Družstvo zemních strojů

Univerzální nakladač čelní UNC 750

Univerzální dokončovací stroj UDS 110a

Automobil nákladní střední – sklopný T-815 S3

Speciální ochranný oděv SOO-CO

Protichemický oděv OPCH 90 PO

Ochranná maska CM 5

Výstroj a vybavení příslušníků vojenských záchranných jednotek

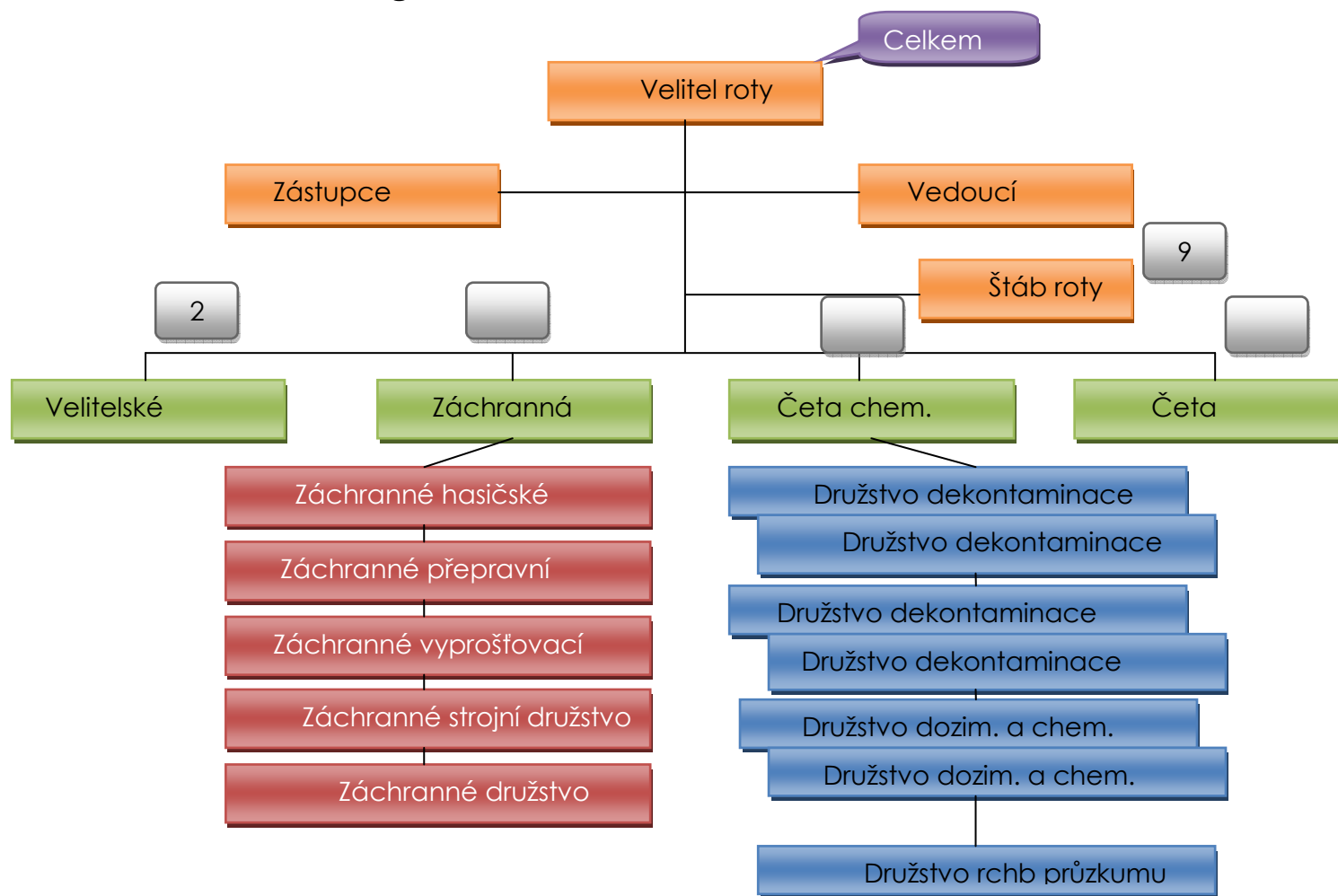

Výstroj a vybavení příslušníků vojenských záchranných jednotek

Příloha č. 3

Organizační struktura - Samostatná záchranná rota

10. SEZNAM A VYSVĚTLENÍ JEDNOTLIVÝCH ZKRATEK

AČR	– Armáda České republiky
BSE	– nemoc šílených krav
CO	– civilní obrana, civilní ochrana
CPO	– civilní protiletecká ochrana
ČR	– Česká republika
EOD	– speciální jednotka na likvidaci nevybuchlé munice
EUFOR	– mise Evropské unie v Čadu
GŘ HZS	– generální ředitelství hasičského záchranného sboru
ISAF	– mírová mise v Afganistánu
IZS	– Integrovaný záchranný systém
KAIA	– mezinárodní letiště v Kábulu
KFOR	– mnohonárodní mírové síly pod vedením NATO v Kosovu
KŘ	– krizové řízení
Luftschutz	– protiletecká obrana
MO	– Ministerstvo obrany
MV	– Ministerstvo vnitra
MZV	– Ministerstvo zahraničních věcí
NATO	– Severoatlantická aliance
NGŠ	– náčelník generálního štábu
OkÚ	– okresní úřad
OPIS	– operační a informační středisko
OSN	– Organizace spojených národů
SDO	– stálý operační dozorčí
SFOR	– mírová mise v Bosně a Hercegovině
VZÚ	– vojenské záchranné útvary
vzp	– vojenské záchranné prapory, vojenské záchranné pluky
ZHN	– zbraně hromadného ničení
zpr	– záchranné prapory
zvz	– záchranná a výcviková základna